

ในสาธารณรัฐ

In der Weimarer Republik

อัสเตอร์
ไม่ได้มาจากการ
เสือกตัง

ภาณุ ตรีเวช

วเรตณี ภาศิริรัตน์ คำนิยม
โสรัจจ์ หงศ์ลดารมภ์ บรรณาธิการพิเศษ

ในสาธารณรัฐไวมาร์
อิตเลอร์ไม่ได้มาจากการเลือกตั้ง

ภาณุ ตรียเวช เขียน

กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์มติชน 2559

ในสาธารณรัฐไวมาร์ อิตเลอร์ไม่ได้มาจากการเลือกตั้ง • ภาณุ ตรีเวช

พิมพ์ครั้งที่ 1 : สำนักพิมพ์มติชน, มีนาคม 2559

พิมพ์ครั้งที่ 2 : สำนักพิมพ์มติชน, เมษายน 2559

พิมพ์ครั้งที่ 3 : สำนักพิมพ์มติชน, เมษายน 2559

พิมพ์ครั้งที่ 4 : สำนักพิมพ์มติชน, มิถุนายน 2559

ราคา 320 บาท

ข้อมูลทางบรรณานุกรม

ภาณุ ตรีเวช. ในสาธารณรัฐไวมาร์ อิตเลอร์ไม่ได้มาจากการเลือกตั้ง.

พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : มติชน, 2559. 480 หน้า.--(สารคดี)

1. สาธารณรัฐไวมาร์--ประวัติศาสตร์ I. ชื่อเรื่อง

943.085

ISBN 978 - 974 - 02 - 1474 - 8

ที่ปรึกษาสำนักพิมพ์ : อารักษ์ คคนาท, สุพจน์ แจ่มเร็ว, สุชาติ ศรีสุวรรณ,
ปิยชนัน สุทธิทรัพย์, ไพรัตน์ พงศ์พานิชย์, นงนุช สิงห์เดชะ

ผู้จัดการสำนักพิมพ์ : กิตติวรรณ เทิงวิเศษ

รองผู้จัดการสำนักพิมพ์ : ฐิรัตน์ ทิมวัฒน์, อพิสิทธิ์ธีระจาวรรณ

บรรณาธิการบริหาร : สุลักษณ์ บุญปาน • บรรณาธิการสำนักพิมพ์ : พัลลภ สามสี

บรรณาธิการเล่ม : ภัทรานิษฐ์ พัฒนธนพร • นักศึกษาฝึกงาน : มูธิตา เลิศไพบูรณ์

พิสูจน์อักษร : บุญพา มีชนะ • กราฟิกเลย์เอาต์ : อรอนงค์ อินทรอุดม

ออกแบบปก : นม ปักษณาวิน • ศิลปกรรม : ประภาพร ประเสริฐโสภา

ประชาสัมพันธ์ : สุกชัย สุชาติสุธารธรรม

ฟอนต์ปกหน้า : DRdeco โดย DR Design Freelance

Cloud โดย Typomancer

หากท่านต้องการสั่งซื้อหนังสือเล่มนี้จำนวนมากในราคาพิเศษ

เพื่อมอบให้วัด ห้องสมุด โรงเรียน หรือองค์กรการกุศลต่างๆ

โปรดติดต่อโดยตรงที่ บริษัทงานดี จำกัด โทรศัพท์ 0-2580-0021 ต่อ 3353 โทรสาร 0-2591-9012

สำนักพิมพ์มัทชน | www.matichonbook.com

บริษัทมติชน จำกัด (มหาชน) : 12 ถนนเทศบาลนามฤต ประชานิเวศน์ 1 เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900

โทรศัพท์ 0-2580-0021 ต่อ 1235 โทรสาร 0-2589-5818

แม่พิมพ์สี-ขาวดำ : กองงานเตรียมพิมพ์ บริษัทมติชน จำกัด (มหาชน) 12 ถนนเทศบาลนามฤต ประชานิเวศน์ 1

เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900 โทรศัพท์ 0-2580-0021 ต่อ 2400-2402

พิมพ์ที่ : โรงพิมพ์มติชนปากเกร็ด 27/1 หมู่ 5 ถนนสุขาประชาสรรค์ 2 ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด

จังหวัดนนทบุรี 11120 โทรศัพท์ 0-2584-2133, 0-2582-0596 โทรสาร 0-2582-0597

จัดจำหน่ายโดย : บริษัทงานดี จำกัด (ในเครือมติชน) 12 ถนนเทศบาลนามฤต ประชานิเวศน์ 1

เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900 โทรศัพท์ 0-2580-0021 ต่อ 3350-3353 โทรสาร 0-2591-9012

Matchon Publishing House a division of Matchon Public Co., Ltd.

12 Tethsabannaruean Rd., Prachanivate 1, Chatuchak, Bangkok 10900 Thailand

สารบัญ

คำนำสำนักพิมพ์	6
คำนำเสนอ	8
คำนำผู้เขียน	13

ตั้งไข่

1. เลือด เหล็ก และถ่านหิน	23
จักรวรรดิโรมันอันศักดิ์สิทธิ์ เยอรมนีในศตวรรษที่สิบเก้า	
2. กำเนิดไวมาร์	34
ระบอบกษัตริย์ในเยอรมนีสิ้นสุดลง	
พร้อมสงครามโลกครั้งที่หนึ่ง	
3. แผลเป็นที่กลางหลัง	46
จากสนธิสัญญาแวร์ซายสู่รัฐประหารคัปปี	
4. 4,200,000,000,000	63
วิกฤตเงินเฟ้อขั้นสุดโต่ง	
5. ระหว่างนั้นในบาวาเรีย	77
โหมโรงของอดอล์ฟ ฮิตเลอร์ จากจิตกรรลดิเฟื่อง	
สู่มีเอกลองของมวลชน	
6. นักกายกรรมการเมือง	97
กุสตาฟ ชเตรสเซอร์ม็อนน์ ผู้นำสันติภาพมาสู่ยุโรป	
7. สองมาตรฐาน	115
มักซ์ เฮียร์ชแบร์ก ทนายความผู้ต่อสู้กับความอยุติธรรม	

8. โลกบิดเบี้ยวของเซปติมุส	127
อิทธิพลของสื่อต่อการสร้างและบ่อนทำลายประชาธิปไตย	

รุ่งโรจน์

9. ผืนฟ้าแห่งจักรวาล	149
อัลเบิร์ต ไอน์สไตน์ ยอดนักฟิสิกส์ และนักสันติภาพนิยม	
10. ศิลปะแห่งเครื่องจักร	167
ศิลปะไวมาร์ ดาดา และดิกซ์	
11. คุณสงคราม	180
ภาพยนตร์ ลูบิตซ์ วีเนอ ลังก์ และมัวร์เนา	
12. มหากวีศรีเยอรมัน	194
วรรณกรรม ยิงเงอร์ สองพี่น้องตระกูลมัทน์ เฮสเซอร์ และเรอมาร์ค	
13. ร่างกายได้มลทิน	215
การปฏิวัติวัฒนธรรมของชาวยิว และต้นกำเนิดลัทธิต่อต้านชาวยิว	
14. การประลองบนภูเขาเมายา	228
นักปรัชญาแห่งสถาบันแฟรงค์เฟิร์ต และไฮเดกเกอร์	

เย้ายวน

15. ระบายน้ำแข็ง	251
การปฏิวัติบทบาททางเพศ และผู้หญิงยุคใหม่	
16. กีฬาเป็นยาวิเศษ	266
ฟุตบอล มวย และเทนนิส	
17. สี่ตฤณี	277
ผู้หญิงเก่งแห่งไวมาร์ ไมต์เนอร์ แบร์เบอร์ อาเรนต์ และดีทริคซ์	

18. บทเพลงหมาป่า	291
ดนตรียุคใหม่ เซ็นแบร์ก ไวลส์ และเบรคซ์	
19. ในสวนศิลป์	310
สถาบันบาวเฮาส์	
20. ความเบาหวิวอันเหลือทนของมหานคร	323
เบอร์ลิน มหานครที่ไม่มีวันหลับไหล	

ดัดแปลง

21. เธอได้ยินผู้คนร้องไห้	343
สงครามบนท้องถนน	
22. ฆาตกรอยู่ในหมู่พวกเรา	356
อาชญากรรม และการระแวงระวังภัย	
23. จะรู้หรือจะร่วง	367
ประชานิยม และภาวะเศรษฐกิจถดถอย	
24. วสันต์แห่งฮิตเลอร์และเยอรมนี	378
การกลับมาของอดอล์ฟ ฮิตเลอร์	
เมื่อใช้สถิติจะเริ่มระบาด	
25. ชะนิกเลือกตั้งจนกว่าจะตายกันไปข้าง	394
ชัยชนะในการเลือกตั้งของพรรคนาซี	
26. ฟาสซิสต์คืออะไร	405
ปรัชญาฟาสซิสต์	
27. เบอร์ลินล่มแล้ว	420
ฮิตเลอร์ขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี	
28. ในสวนอสูร	437
ไฟไหม้รัฐสภา และจุดจบของประชาธิปไตย	
หนังสืออ้างอิง	458
เชิงอรรถรายชื่อ	466

คำนำสำนักพิมพ์

หากพูดถึงชื่อ **สาธารณรัฐไวมาร์** เชื่อว่าบางคนอาจจะไม่รู้จัก ไม่เคยได้ยิน เป็นชื่อที่เรียกว่าไม่อยู่ในความรับรู้ของประชาชนทั่วไป และแทบจะไม่ใช่ที่รู้จักของประชาชนคนไทยที่ไม่ได้สนใจศึกษาประวัติศาสตร์ยุโรปเลย

ในทางตรงกันข้าม ชื่อ 'อดอล์ฟ ฮิตเลอร์' กลับสั่นสะเทือนประวัติศาสตร์ในทุกยุคทุกสมัย ทุกขอบเขตเท่าที่เนื้อหาในหน้าประวัติศาสตร์พาไปถึง

และเมื่อนำคำว่า 'อดอล์ฟ ฮิตเลอร์' มารวมกับ 'สาธารณรัฐไวมาร์' สิ่งที่คุณผู้อ่านจะได้รับคือส่วนเสี้ยวหนึ่งที่ขาดหายไปในประวัติศาสตร์ของประเทศเยอรมนีในทศวรรษ 1920 อันเป็นช่วงเวลาที่เยอรมนีผันตัวเองจากระบอบกษัตริย์สู่การปกครองในระบอบประชาธิปไตย

เกิดอะไรขึ้นกับเยอรมนีในทศวรรษ 1920? สาธารณรัฐไวมาร์คืออะไร? ประเทศผู้แพ้สงครามที่ถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้ก่อสงครามอันนองเลือดครั้งใหญ่ในยุโรปนี้ฟื้นขึ้นมาจากปากเหวแห่งความล่มจมทางเศรษฐกิจได้อย่างไร? และทำอย่างไรจอมเผด็จการสัญชาติออสเตรียจึงคืบคลาน

เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของเกมการเมืองแห่งสาธารณรัฐไวมาร์ได้?

อดอล์ฟ ฮิตเลอร์ เป็นเจ้าของตำนานมากมาย เขาเป็นบุคคลที่แวดววงวิชาการไม่อาจละความสนใจไปได้แม้จะมีชีวิตอยู่เพียงชั่วระยะเวลาหนึ่ง ฮิตเลอร์เปรียบเสมือนปรากฏการณ์ทางประวัติศาสตร์ที่ไม่อาจเกิดขึ้นซ้ำสอง จากจิตรกรเร่ร่อนแห่งเวียนนากลายเป็นผู้นำพรรคนาซี พรรคฝ่ายขวาที่น่าหวาดกลัวที่สุดในเวลานั้น จนกระทั่งขึ้นดำรงตำแหน่งเป็นถึงผู้นำประเทศ แม้ทุกวันนี้ เสียงไฮล์สนั้นพร้อมเพรียงที่เราคุ้นหูจากภาพยนตร์หรือสารคดีต่างๆ ยังคงเป็นที่น่าฉงนสำหรับคนในยุคปัจจุบันว่าจอมเผด็จการสร้างมวลชนจำนวนมากที่เห็นด้วยกับความรุนแรง เห็นด้วยกับความเป็นเผด็จการสุดโต่งของเขาขึ้นมาได้อย่างไร

ทว่าแม้ยากที่จะกล่าวอย่างจำเพาะเจาะจงว่าเพราะเหตุใด แต่ประชาธิปไตยมีอาจกลายเป็นเผด็จการได้ในชั่วข้ามคืน และความชิงชังเพื่อนร่วมชาติในระดับที่สามารถฆ่าล้างเผ่าพันธุ์หรือส่งพวกเขาเข้าห้องรมแก๊สก็อาจสร้างได้ในระยะเวลาไม่กี่เดือน ดังคำที่ผู้เขียนกล่าวว่า ทางเดินแห่งประวัติศาสตร์สายนี้มีมือมากกว่าหนึ่งคู่แผ้วถาง

เป้าประสงค์ที่น่าเสนอหนึ่งสื่อ *ในสาธารณรัฐไวมาร์ ฮิตเลอร์ไม่ได้มาจากการเลือกตั้ง* ก็เพื่อที่เราจะไม่กลายเป็นหนึ่งใน ‘มือ’ เหล่านั้น มือที่ผลักดันผู้อื่นไปสู่ความตาย แม้จะเป็นผู้อื่นที่เราเกลียดชัง หรือเพียงถูกสั่งให้คิดว่าเกลียดชัง เช่นที่เราเข่นฆ่าผู้อื่นได้เพียงเพราะความเห็นต่าง เพราะถูกทำให้เชื่อว่าพวกเขาเป็นคนเลว ในศตวรรษนี้ การนิ่งเฉยต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นรอบตัวเรา ต่อความอยุติธรรมที่เกิดขึ้นในสังคม บางครั้งอาจไม่ต่างอะไรจากการหยุดมองเพื่อนร่วมชาติที่ถูกกล่าเสียงสู่ความตายก็เป็นได้

สำนักพิมพ์มติชน

คำนำเสนอ

สำหรับผู้ที่มีสนใจทางด้านประวัติศาสตร์ ไม่ว่าจะศึกษาวิชาประวัติศาสตร์อย่างเป็นอาชีพหรือศึกษาแบบสมัครเล่น เชื่อแน่ว่าคงต้องมีช่วงเวลาทางประวัติศาสตร์ช่วงใดช่วงหนึ่งที่เร้าความสนใจเป็นพิเศษยิ่งกว่าช่วงเวลาอื่นๆ ช่วงเวลาที่เร้าความสนใจทางประวัติศาสตร์เป็นพิเศษของแต่ละคนอาจแตกต่างกันออกไป แต่สำหรับภาณุ ตรียเวช ผู้เขียนหนังสือเล่มนี้ ดูเหมือนว่าประวัติศาสตร์ของชนชาติเยอรมันสมัยสาธารณรัฐไวมาร์ (Weimarer Republik) จะเร้าความสนใจของเขามากเป็นพิเศษ เห็นได้จากการที่เขาสะสมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติศาสตร์เยอรมนีช่วงสาธารณรัฐไวมาร์มาอย่างยาวนานที่ละเล็กละน้อย ผ่านเพจ *ในไวมาร์เยอรมัน* และในที่สุดความรู้ความเข้าใจที่เขาได้สั่งสมมาเป็นเวลาหลายปีก็ปรากฏเป็นหนังสือเล่มนี้

ช่วงเวลาแห่งสาธารณรัฐไวมาร์คือช่วงเวลาที่ประเทศเยอรมนีปกครองในระบอบประชาธิปไตยภายหลังการสิ้นสุดลงของระบอบกษัตริย์เมื่อคราวเกิดเหตุการณ์ปฏิวัติเดือนพฤศจิกายน (November Revolution) ปี 1918 จนกระทั่งถึงการขึ้นสู่อำนาจของอดอล์ฟ ฮิตเลอร์ (Adolf Hitler)

ในเดือนมกราคม ปี 1933 รวมแล้วสาธารณรัฐไวมาร์มีอายุประมาณสิบสี่ปีเท่านั้น แต่ในระยะเวลาสิบสี่ปีนี้เป็นระยะเวลาที่น่าสนใจที่สุดช่วงหนึ่งของประวัติศาสตร์เยอรมนี ในช่วงระยะเวลาดังกล่าว มีชาวเยอรมันได้รับรางวัลโนเบลถึงสิบเจ็ดคน ตั้งแต่นักฟิสิกส์ เช่น อัลเบิร์ต ไอน์สไตน์ (Albert Einstein) แวร์เนอร์ ไฮเซนเบิร์ก (Werner Heisenberg) แพทย์ เช่น ออตโต วาร์บวร์ก (Otto Warburg) นักเคมี เช่น คาร์ล โบช (Carl Bosch) นักเขียน เช่น โทมัส มันน์ (Thomas Mann) ไปจนถึงนักการเมือง เช่น กุสตาฟ ชเตรสเซอร์ (Gustav Stresemann) ยิ่งไปกว่านั้น สาธารณรัฐไวมาร์ยังสร้างนักวิชาการชั้นยอดในสาขาต่างๆ เป็นจำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็นนักฟิสิกส์ เช่น มักซ์ พลังค์ (Max Planck) นักปรัชญา เช่น คาร์ล ยาสเปอร์ส (Karl Jaspers) มาร์ติน ไฮเดกเกอร์ (Martin Heidegger) และวาลเตอร์ เบเนยามิน (Walter Benjamin) ไปจนกระทั่งถึงนักกฎหมาย เช่น กุสตาฟ ราดบรุค (Gustav Radbruch) ซึ่งโดดเด่นในทางนิติปรัชญา และคาร์ล ชมิทท์ (Carl Schmitt) ซึ่งโดดเด่นในทางปรัชญาการเมือง

ขณะเดียวกัน ในช่วงสาธารณรัฐไวมาร์ กรุงเบอร์ลินซึ่งเป็นเมืองหลวงได้กลายเป็นเมืองที่สำคัญยิ่งในทางวัฒนธรรม ทั้งในฐานะศูนย์กลางของศิลปะแบบเอ็กซ์เพรสชันนิสม์ (Expressionismus) และดาดา (Dada) ในด้านการละคร สาธารณรัฐไวมาร์มีผู้กำกับละครเวทีชื่อก้อง เช่น มักซ์ ไรน์ฮาร์ดต์ (Max Reinhardt) แอร์วิน พิสคาทอร์ (Ervin Piscator) ผู้เขียนบทละครชั้นเยี่ยม เช่น เบร์ทอลต์ เบรคท์ (Bertolt Brecht) ผู้กำกับภาพยนตร์ชั้นยอด เช่น แอร์นส์ ลูบิตซ์ (Ernst Lubitsch) และฟริตซ์ ลังก์ (Fritz Lang) นักแสดงชื่อก้อง เช่น มาร์ลีเนอ ดีทริช (Marlene Dietrich) เราอาจกล่าวได้ว่าบุคคลสำคัญจำนวนมากในสาขาต่างๆ ในยุคนั้นล้วนชุมนุมกันอยู่ในสาธารณรัฐไวมาร์

แม้ว่าสาธารณรัฐไวมาร์จะอุดมสมบูรณ์ไปด้วยการสร้างสรรควัฒนธรรมและความรู้ทางวิชาการแขนงต่างๆ แต่นับตั้งแต่ถือกำเนิดขึ้น สาธารณรัฐไวมาร์แทบจะไม่มีวันเวลาที่สงบสุขเลย ในทางการเมือง โศกนาฏกรรมปรากฏขึ้นอย่างมิรู้จักเหน็ดเหนื่อย ชื่อของสาธารณรัฐไวมาร์

ผูกอยู่กับความอับยศแห่งความปราชัยในสงครามโลกครั้งที่หนึ่ง ความพยายามก่อการรัฐประหาร การฆาตกรรม การต่อสู้เสียเลือดเนื้อบนท้องถนน การหักเหลี่ยมเหลี้ยมในรัฐสภา ภาวะเงินเฟ้ออย่างสุดที่จะจินตนาการ และความเลอะเทอะเหลวไหลของตุลาการ เมื่อแรกกำเนิดจากฝุ่นควันแห่งการปฏิวัติที่ไม่สมบูรณ์ในเดือนพฤศจิกายน ปี 1918 สาธารณรัฐไวมาร์กลืนกินชีวิตผู้นำทางการเมืองฝ่ายซ้าย เช่น โรซา ลุกเซมบวร์ก (Rosa Luxemburg) และคาร์ล ลิบคเนคท์ (Karl Liebknecht) ตลอดจนนักการเมืองเลื่องชื่อฝ่ายเสรีนิยม เช่น วาลเทอร์ รัทเทอเนา (Walther Rathenau) แม้แต่ประธานาธิบดีคนแรกของสาธารณรัฐ คือ ฟรีดริช เอแบร์ต (Friedrich Ebert) ซึ่งตกอยู่ภายใต้การต่อสู้กันระหว่างฝ่ายขวาและซ้ายก็แทบไม่มีช่วงเวลาที่ยั่งยืนในการบริหารประเทศ จนถึงแก่กรรมภายใต้สภาวะการแห่งความทุกข์ตรมและความเจ็บช้ำน้ำใจจากคำพิพากษาในคดีหมิ่นประมาทประธานาธิบดี

เมื่อมองย้อนกลับไป เราจะพบว่าสาธารณรัฐไวมาร์ถูกหล่อหลอมด้วยความขัดแย้งสองขั้วในแทบจะทุกมิติ ระหว่างความต้องการที่จะเป็นสมัยใหม่กับความหวาดกลัวความเปลี่ยนแปลง ระหว่างสภาวะวิกฤตกับสภาวะที่มั่นคง ระหว่างฝ่ายขวาจัดกับฝ่ายซ้ายจัด ระหว่างฝ่ายก้าวหน้าสร้างสรรคกับฝ่ายอนุรักษนิยมล้าหลัง ถึงที่สุดแล้วความขัดแย้งดังกล่าวส่งผลให้สาธารณรัฐไวมาร์กลายเป็นห้องทดลองทางการเมือง สังคม เศรษฐกิจ และศิลปวัฒนธรรมในยุคสมัยหนึ่งที่มีทั้งความสำเร็จและล้มเหลว

ในประเทศไทย การสิ้นสุดลงของสาธารณรัฐไวมาร์ได้ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือทางการเมืองเพื่อกล่อมเกลาระชาชนชาวไทยให้รังเกียจการเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตยอย่างน่าประหลาด นักวิชาการ ตลอดจนผู้มีการศึกษาจำนวนไม่น้อยพากันป่าวร้องว่าฮิตเลอร์มาจากการเลือกตั้ง และนำเยอรมนีไปสู่ความล่มสลาย การป่าวร้องนี้มีวัตถุประสงค์ให้ผู้คนทั่วไปหวาดระแวงการเลือกตั้ง มองการเลือกตั้งเป็นปีศาจร้าย เพื่อจะได้ขจัดปรับภัยทางการเมืองที่ตนไม่ชอบใจ เปิดทางให้อำนาจนอกระบบเข้าครอบงำกลไกรัฐ และแน่นอน เขาเหล่านั้นจะเป็นผู้ได้รับประโยชน์จาก

อำนาจนอกระบบที่ขาดความชอบธรรมทางประชาธิปไตยนั้น เรื่องที่น่าขำคือ แม้แต่การป่าวร้องว่าฮิตเลอร์มาจากการเลือกตั้ง และขึ้นครองอำนาจรัฐตามวิถีทางในระบอบประชาธิปไตยก็เป็นเรื่องที่ไม่ตรงกับข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ ฮิตเลอร์ไม่เคยชนะการเลือกตั้งด้วยคะแนนเสียงเกินกึ่งหนึ่งในยามที่การเลือกตั้งเป็นการเลือกตั้งที่ได้มาตรฐานในระบอบประชาธิปไตย ยิ่งการได้อำนาจแบบเผด็จการเบ็ดเสร็จผ่านรัฐบัญญัติว่าด้วยการมอบอำนาจที่ลงเอยด้วยการทำลายรัฐธรรมนูญไว้มาร์ ก็ยิ่งห่างไกลจากคำว่าประชาธิปไตยราวฟ้ากับเหว น่าเสียดายที่นักวิชาการจำนวนหนึ่งที่เผยแพร่ข้อมูลที่ผิดพลาดอันก่อให้เกิดมิจฉาที่ปฏิฐิเช่นนี้ก็สำเร็จการศึกษาจากเยอรมนีด้วย

แม้ภาณู ตรัยเวช จะไม่ได้สำเร็จการศึกษาจากเยอรมนี แต่ความสนใจใฝ่รู้ของเขา ตลอดจนความสามารถในการเรียบเรียงข้อมูลอันมีอยู่มากมายให้เป็นระบบ เป็นเรื่องที่แม้แต่ผู้ที่เคยศึกษาในเยอรมนีก็อาจจะทำไม่ได้อย่างเขา หนังสือเรื่อง *ในสาธารณรัฐไว้มาร์ ฮิตเลอร์ไม่ได้มาจากการเลือกตั้ง* เล่มนี้ แม้ไม่ใช่หนังสือวิชาการทางด้านประวัติศาสตร์ แต่ก็ให้ความรู้ทางประวัติศาสตร์อย่างน่าสนใจยิ่ง จุดเด่นของหนังสือเล่มนี้อยู่ที่ผู้เขียนสามารถนำผู้อ่านย้อนเวลากลับไปในบรรยากาศสมัยสาธารณรัฐไว้มาร์ ร่วมเป็นส่วนหนึ่งของความรุ่งโรจน์และร่วงโรยของสาธารณรัฐที่เป็นประชาธิปไตยครั้งแรกของชนชาติเยอรมัน ยิ่งไปกว่านั้น ผู้เขียนยังใช้เรื่องเล่าที่เป็นตำนาน ผสานกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงได้อย่างชวนติดตาม เช่น ตำนานซิกฟรีดกับเรื่องการลอบแทงข้างหลัง

อันที่จริงแล้ว หนังสือ *ในสาธารณรัฐไว้มาร์ ฮิตเลอร์ไม่ได้มาจากการเลือกตั้ง* หากดูจากรูปแบบการแบ่งบท การตั้งชื่อตอนและบท ตั้งแต่ตั้งไข่รุ่งโรจน์ เย้ายวน ไปจนถึงดับสลายแล้ว เราจะเห็นภาพสาธารณรัฐไว้มาร์ในฐานะชีวิตชีวิตหนึ่งที่มีสุขปนเศร้า เห็นสภาวะอันเป็นอนิจจัง และที่สำคัญคือ เห็นความสามารถในทางวรรณกรรมของผู้เขียน

ขอเชิญทุกท่านดื่มด่ำไปกับตัวอักษรอันภาณู ตรัยเวช ได้บรรจงร้อยเรียงออกมาเป็นเรื่องเล่าขนาดยาว เรื่องเล่าที่เติมเปี่ยมไปด้วยรสอัน

หลากหลาย ทั้งสุขและเศร้า ทั้งหวานและขม ผู้คนประหลาดทั้งที่เป็น
อัจฉริยะและฆาตกร วีรบุรุษและจอมมาร อุดมการณ์อันงดงามและบ้าคลั่ง
การประลองกำลังทางสติปัญญา เสียงดนตรี กลิ่นคาวเลือด เปลวเพลิง
จุดจบอันมืดมิดและดำช้า...เรื่องเล่าอันเกิดขึ้นจริง ณ ห้วงเวลาหนึ่งใน
ประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติ

วรเจตน์ ภาคีรัตน์

ธันวาคม 2558

คำนำผู้เขียน

“เปล่าเลย นักสำรวจไม่ได้นำเสนอทาสสมัยอันผ่านพ้นไปแล้วด้วยวิธีการเล่าที่ดีโดยตรงไปตรงมา ถ้านักสำรวจคนนั้นฉลาดจริง เขาจะใช้กลวิธีอันแยบคายกว่านั้น เขาจะจุ่มเป้าหมายจากทิศทางที่ใครๆ คาดไม่ถึง เขาจะสาดแสงไฟแห่งความจริงไปยังมุมมืดที่ไม่เคยมีใครสนใจมาก่อน เขาจะล่องเรือไปยังมหาสมุทรแห่งข้อมูล โยนถั่งน้อยๆ และตักขึ้นส่วนเล็กๆ ขึ้นมาจากความลึกสุดหยั่งนั้น ส่งชิ้นส่วนนั้นกับแสงไฟ และเพ่งพิจารณามันอย่างกระหายใคร่รู้”

ข้อความนี้ปรากฏในหนังสือประวัติศาสตร์ดนตรีแจ๊ซของสาธารณรัฐไวมาร์ มันเป็นหนังสือเล่มบางๆ ที่พูดถึงดนตรีอเมริกันในประเทศที่อีกไม่นานจะตกอยู่ในกำมือของอดอล์ฟ ฮิตเลอร์ หากจะหาประเด็นโดยอยู่ใน ‘มุมมืด’ ลึกไปกว่านี้ คงไม่มีอีกแล้ว

ทำไมคนปัจจุบันเช่นเราถึงต้องสนใจดนตรีแจ๊ซในเยอรมนี? เช่นเดียวกับที่ทำไมเราถึงต้องสนใจศิลปะดาดา สถาปนิกชาวเฮาส์ หรือว่าอัลเบิร์ต ไอน์สไตน์? ทำไมเราถึงต้องอยากรู้ด้วยว่าเบอร์ลินเคยเป็น ‘นครคนบาป’ เมืองหลวงแห่งดนตรี ลีลาศ และเนื้อหนังมังสา?

ภายหลังความพ่ายแพ้ในสงครามโลกครั้งที่หนึ่ง ประชาชนผู้ไม่ปรารถนาจะสืบทอดมือกับใคร เดินทางมารวมตัวกันในกรุงเบอร์ลิน โคนล้มระบอบกษัตริย์ และเปลี่ยนแปลงเยอรมนีให้กลายเป็นประเทศประชาธิปไตย เนื่องจากการประชุมสภาครั้งแรกจัดขึ้นที่เมืองไวมาร์ ผู้คนจึงเรียกประเทศเกิดใหม่นี้ว่าสาธารณรัฐไวมาร์ ปัญญาชนทั่วโลกต่างแซ่ซ้องสรรเสริญว่า มนุษยชาติกำลังดำเนินไปบนหนทางแห่งประชาธิปไตย

สิบสี่ปีต่อมา ฮิตเลอร์ขึ้นครองอำนาจในเยอรมนี จอมเผด็จการสถาปนาดินแดนแห่งฝันร้าย ก่อสงครามครั้งใหม่ที่โหดเหี้ยม และคร่าชีวิตผู้คนมากกว่าเมื่อสิบสี่ปีก่อนอย่างเทียบกันไม่ติด ประเทศใหญ่น้อยถูกกลืนหาย กว่าหกสิบล้านคนทั่วโลกล้มตาย เฉพาะชาวยิวได้เสียชีวิตจากการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ถึงหกล้านคน

เหตุใดประชาธิปไตยถึงไม่อยู่ยงคงกระพัน? สาธารณรัฐไวมาร์คือความผิดพลาดประการใด ถึงได้สร้างปีศาจร้ายเช่นนี้ขึ้นมา?

นี่คือคำถามซึ่งหนังสือประวัติศาสตร์การเมืองแทบทุกเล่มพยายามตอบ และมันคือคำถามเดียวกับที่หนังสือประวัติศาสตร์ดนตรีแจ๊ซเล่มนั้นพยายามตอบด้วย ฮิตเลอร์รังเกียจดนตรีแจ๊ซ รังเกียจศิลปะวัฒนธรรมทุกชนิดที่มาจากสหรัฐอเมริกา กระนั้นการพยายามทำความเข้าใจว่า เหตุใดคนเยอรมันในยุคนั้นถึงหันมาฟังดนตรีแจ๊ซ คือ ‘มุ่มมิด’ คือ ‘ชิ้นส่วนเล็กๆ’ ที่จะช่วยให้เราเข้าใจภาวะสิ้นสูญของระบอบประชาธิปไตยได้ดีขึ้น

“ฮิตเลอร์ไม่ได้มาจากการเลือกตั้ง” เป็นชื่อวงเสนาในช่วงต้นปี 2555 ที่ผู้เขียนเข้าไปมีส่วนร่วม จุดมุ่งหมายคือ เพื่อเผยแพร่ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับต้นกำเนิดของเผด็จการแห่งเยอรมนี ซึ่งสวนทางกับเรื่องเล่าที่แพร่หลายในสังคมไทย เรื่องเล่าที่บางครั้งก็ออกมาจากปากคนระดับนักวิชาการหรืออาจารย์มหาวิทยาลัย

แม้ว่างานเสนาในครั้งนั้นจะตอบคำถามเกี่ยวกับเผด็จการได้บางส่วน แต่ยังมีอีกหลายส่วนที่ถูกทิ้งไว้ไม่สมบูรณ์ และนั่นเองคือจุดเริ่มต้นของหนังสือ ในสาธารณรัฐไวมาร์ ฮิตเลอร์ไม่ได้มาจากการเลือกตั้ง

หนังสือเล่มนี้จะมีขึ้นไม่ได้เลย ถ้าปราศจากความช่วยเหลือของ
คนหลายคน ผู้เขียนขอขอบคุณคนในครอบครัวและมิตรสหายที่ให้งำลัง
ใจมาโดยตลอด โดยเฉพาะอย่างยิ่งบรรณาธิการทั้งมือสมัครเล่นและมือ
อาชีพที่ช่วยอ่าน ทบทวนต้นฉบับ ขอขอบคุณอาจารย์โสรัจจ์ พีเวียง โปต
ปึง ดร.ฟ พิจิตร ทราย พี่ชาย พี่ภักดี พี่กล้า และทีมงานมติชนทุกท่าน
ขอบคุณอาจารย์วรเจตน์สำหรับคำนิยม

หนังสือเล่มนี้ไม่ใช่ผลงานทางวิชาการ มันไม่ได้นำเสนอหลักฐาน
หรือการตีความใหม่ ขณะเดียวกัน จะเรียกมันว่าสารคดีก็เหมือนจะเรียก
ได้ไม่เต็มปาก อาจจะเพราะคุ้นเคยกับงานวรรณกรรมมากกว่า ผู้เขียน
ถึงยังยืนยันว่า หนังสือเล่มนี้เป็นนวนิยายขนาดยาว มีวีรบุรุษ มีวายร้าย
มีผู้คนที่พร้อมสละชีพเพื่ออุดมการณ์ มีผู้คนที่หลงมัวเมาไปกับอุดมการณ์
มีสาวงาม มีเสียงดนตรีไพเราะ มีการต่อสู้ระหว่างความดีและความเลว
ที่จบลงด้วยความย่อยยับอัปราของฝ่ายแรก ก่อนโลกทั้งใบถูกกลืนหายไป
ไปในรัตติกาล นิยายที่สมจริงสมจังถึงขนาดถ้าเราหลับตา--ไม่สิ ลืมตา--
แล้วมองไปรอบตัว เราอาจนึกว่ากำลังใช้ชีวิตอยู่ในเยอรมนีช่วงทศวรรษ
1920

ขอต้อนรับผู้อ่านทุกคนเข้าสู่สาธารณรัฐไวมาร

ภาณุ ตรัยเวช

ในสาธารณรัฐไวมาร์
ฮิตเลอร์ไม่ได้มาจากการเลือกตั้ง

ตั้งไข่

1806	- กองทัพปรัสเซียพ่ายแพ้แก่นโปเลียนที่สมรภูมียีนา จุดเริ่มต้นความเสื่อมโทรมของจักรวรรดิโรมันอันศักดิ์สิทธิ์
1848	- มาร์กซ์ตีพิมพ์หนังสือ Manifest der Kommunistischen Partei (The Communist Manifesto)
1863	- ก่อตั้งพรรคสังคมนิยมประชาธิปไตยแห่งเยอรมนี (Sozialdemokratische Partei Deutschlands-SPD) พรรคการเมืองฝ่ายซ้ายทรงอิทธิพลในยุโรป
1867	- บิสมาร์กขึ้นดำรงตำแหน่งอัครมหาเสนาบดี
1871	- อาณาจักรใหญ่น้อยในยุโรปกลางผนึกกำลังเป็นจักรวรรดิเยอรมัน
1888	- รัชสมัยวิลเฮล์มที่ 2 ขึ้นครองราชสมบัติ
1914	- เริ่มต้นสงครามโลกครั้งที่หนึ่ง
1917	- การปฏิวัติบอลเชวิคล้มล้างระบอบกษัตริย์ ส่งผลให้รัสเซียยอมเจรจาสงบศึกกับเยอรมนี
1918	- ความพินาศของกองทัพเยอรมันที่สมรภูมียีนา คือจุดเริ่มต้นความพ่ายแพ้ในสงครามโลกครั้งที่หนึ่ง - การปฏิวัติเยอรมนีที่เมืองคิลโดยเหล่ากะลาสีเรือ - รัชสมัยวิลเฮล์มที่ 2 สละราชสมบัติ - เกิดการปฏิวัติในบาวาเรีย - เยอรมนีลงนามในสนธิสัญญาสงบศึก - ทหารหนุ่ม ออดอล์ฟ ฮิตเลอร์ถูกแก๊สพิษ ตามอดชั่วคราว - ชเตรสเซอร์ก่อตั้งพรรคประชากรเยอรมัน (Deutsche Volkspartei-DVP)

1919	- ลูกเซมบวร์กและลิบคเนคชต์ถูกกองทหารไฟรคอร์ปส์ยิงตาย - กำหนดสาธารณรัฐไวมาร์อย่างเป็นทางการพร้อมกับการประชุมครั้งแรกของสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากการเลือกตั้ง - การลงนามในสนธิสัญญาสันติภาพแวร์ซายส์กับประเทศสัมพันธมิตร ซึ่งนำไปสู่ความอับอายขายหน้าและหนี้สินมหาศาล - ฮิตเลอร์เข้าร่วมเป็นสมาชิกพรรคกรรมาชนแห่งชาติเยอรมัน (Deutsche Arbeiterpartei-DAP)
1920	- เกิดรัฐประหารคัปปี - ผลพวงจากรัฐประหารคัปปี ทำให้บาวาเรียตกอยู่ในกำมือของกลุ่มชาตินิยม
1921	- แอร์ชแบร์เกอร์ อดีตรัฐมนตรีคลังเสียชีวิตจากการลอบสังหาร
1922	- รัทเทอเนา นักการเมืองเสรีนิยม เสียชีวิตจากการลอบสังหาร - คดีความระหว่างเฟเซนบาคและคอสส์มันน์ ศาลตัดสินให้คอสส์มันน์พ้นผิดข้อหาหมิ่นประมาท - เฟเซนบาคถูกตัดสินจำคุกโทษฐานเผยแพร่เอกสารลับความผิดของกลุ่มชาตินิยมให้ประเทศพันธมิตร
1924	- เฟเซนบาคได้รับการนิรโทษกรรม - ศาลตัดสินให้คอสส์มันน์ชนะคดีหมิ่นประมาท - ศาลตัดสินให้หนังสือพิมพ์สามารถเรียกเอแบร์ตประธานาธิบดีคนแรก ว่า ‘คนขายชาติ’ ได้ - เปิดฉากเรื่องอื้อฉาวบาร์มัต
1927	- ประธานาธิบดีเอแบร์ตเสียชีวิตจากอาการไส้ติ่งและเยื่อหูช่องท้องอักเสบ - ฮินเดนบวร์กได้รับเลือกตั้งเป็นประธานาธิบดีคนที่สอง

เลือด เหล็ก และถ่านหิน

เยอรมนีคือประเทศแห่งสองสุดโต่ง เป็นดินแดนซึ่งจิตวิญญาณสองดวงขับเคลื่อนอย่างไม่มีหยุดหย่อน

คอนราต เฮนิช (Konrad Haenisch) เด็กหนุ่มผู้มุ่งหวังจะเปลี่ยนแปลงโลก สร้างความเท่าเทียมและสันติภาพขึ้นในยุโรป เริ่มศึกษาและสนใจลัทธิสังคมนิยมสมัยเรียนอยู่ชั้นมัธยม พ่อแม่ซึ่งไม่เห็นด้วยกับแนวคิดทางการเมืองของลูกชายจับเขาส่งโรงพยาบาลบ้า เขาหลบหนีออกจากโรงพยาบาลและออกมาเริ่มต้นชีวิตใหม่ในฐานะนักหนังสือพิมพ์ เฮนิชได้รู้จักเพื่อนนักปฏิวัติมากมาย ก่อนตัวเขาจะลงเอยด้วยการเป็นนักการเมืองของพรรคฝ่ายซ้าย ตัวแทนชนชั้นกรรมาชีพในจักรวรรดิเยอรมันในช่วงต้นศตวรรษที่ยี่สิบ

เดือนสิงหาคม 1914 เฮนิชลงคะแนนเสียงสนับสนุนการเข้าร่วมรบในสงครามโลกครั้งที่หนึ่งของเยอรมนี การตัดสินใจครั้งนั้นตรงข้ามกับทุกสิ่งที่เขาเคยปกป้อง เคยศรัทธามาตลอดชีวิต เฮนิชเล่าว่า “นี่เป็นหนแรกที่เรารู้สึกผ่อนคลาย เมื่อ ‘จิตวิญญาณสองดวงที่ขับเคลื่อนอยู่ในอก’ ผสานเป็นหนึ่งเดียว...ภายใต้เสียงเพลงขับขาน ดอยช์ลันด์ ดอยช์ลันด์

อูเบอ์อัลเลส¹” จากนักการเมืองฝ่ายซ้ายเสรีนิยม เปลี่ยนมาเป็นชาว
อำนาจนิยมภายในระยะเวลาไม่กี่วันหลังจากสงครามปะทุขึ้น

เฮนริชไม่ใช่ นักการเมืองคนเดียวที่สนับสนุนกฎหมายดังกล่าว และ
ไม่ใช่ชาวเยอรมันคนเดียวที่ต้องแบกรับ ‘จิตวิญญาณสองดวง’ เยอรมนี
คือประเทศที่ปราศจากทางสายกลาง ตั้งแต่ก่อตั้งประเทศในศตวรรษที่
สิบเก้าจนล่วงเลยมาถึงศตวรรษที่ยี่สิบ และเข้าสู่สงครามโลกครั้งที่หนึ่ง
กระทั่งเมื่อเยอรมนีไปเปลี่ยนแปลงการปกครองมาเป็นระบอบประชาธิปไตย
ความขัดแย้งนั้นก็ยังคงดำเนินต่อ สาธารณรัฐเกิดใหม่กลายเป็นเวทีการ
ต่อสู้ระหว่างจิตวิญญาณแห่งเสรีนิยมและอำนาจนิยม ผลลัพธ์ก็คืออีก
หน้าหนึ่งของประวัติศาสตร์ที่คนทั้งโลกไม่อาจลืมเลือน

ออตโต ฟอน บิสมาร์ค บิดาผู้ให้กำเนิดเยอรมนียุคใหม่

ล่วงเวลานับสหัสวรรษ ผืนแผ่นดินที่ปัจจุบันถูกเรียกว่า ‘เยอรมนี’
เคยมีอีกชื่อหนึ่งว่า *Heiliges Römisches Reich* (Holy Roman Empire-
จักรวรรดิโรมันอันศักดิ์สิทธิ์) ทั้งที่ดินแดนแห่งนี้ไม่ได้เกี่ยวข้องกับ
โรม ไม่ได้ศักดิ์สิทธิ์ และจะให้เรียกว่า ‘จักรวรรดิ’ ก็ดูเหมือนจะเรียกได้
ไม่เต็มปาก

นอกจากเทือกเขาแอลป์ที่กั้นแหลมอิตาลี ทวีปยุโรปตอนกลางนั้น
ปราศจากพรมแดนธรรมชาติ แม่น้ำสาย ไรน์ เอลเบอ โอเดอร์ และ
วิสตุลา แทนที่จะตีกรอบอาณาเขต กลับไหลผ่านกึ่งกลาง ผ่านจักรวรรดิ
ออกเป็นเสี่ยงๆ อาณาเขตชนิดเดียวที่ชาวเยอรมันรู้จักคืออาณาเขตทาง
การเมืองที่ขยายขยายเข้าออกตามอิทธิพลของเจ้าผู้ปกครอง ช่วงไหน
กษัตริย์ทรงพลาญภาพเป็นพิเศษ ประเทศของพระองค์ก็จะไพศาลอย่าง
ไม่มีสิ้นสุด

¹ Deutschland, Deutschland über alles เป็นเพลงประจำชาติประเทศเยอรมนี

จักรวรรดิโรมันอันศักดิ์สิทธิ์ประกอบไปด้วยดินแดนอิสระอันหลากหลาย มีตั้งแต่รัฐกว้างขวาง เช่น ชัคเซิน บาวาเรีย เมืองอิสระอย่างอัมบวร์ก แฟรงก์เฟิร์ต ไปจนถึงปราสาทเดี่ยวๆ ที่มีที่ดินไม่กี่ไร่ของอัศวินระหว่างรัฐอิสระเหล่านั้นไม่มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน แม้จะมีจักรพรรดิที่มาจากการเลือกตั้งในหมู่เจ้าผู้ครองแคว้น แต่ตำแหน่งดังกล่าวกลับมีหน้าที่แค่ในทางศาสนาและพระราชพิธีมากกว่าจะมีอิทธิพลทางการเมือง

ยิ่งภายหลังความพ่ายแพ้ในสงครามนโปเลียน จักรวรรดิแทบดับสลาย สองราชวงศ์ที่ทรงพลานุภาพที่สุด คือโฮเฮนซอลเลิร์นแห่งปรัสเซียและอัสบูร์กแห่งออสเตรียเริ่มแก่งแย่งชิงอำนาจกันเอง ประชาชนลุกฮือต่อต้านเจ้าผู้ครองนคร ขณะนั้นไม่ว่าจะมองไปทางใด ผู้คนล้วนแตกความสามัคคี

วีรบุรุษที่มาช่วยกอบกู้ชาติ คือออตโต ฟอน บิสมาร์ค (Otto von Bismarck) อัครมหาเสนาบดีแห่งปรัสเซีย ฉายาอัครมหาเสนาบดีเหล็ก วาทะอมตะของบิสมาร์คกล่าวไว้ว่า “ปัญหาใหญ่ๆ ในโลกนี้ ไม่อาจแก้ไขได้ด้วยสุนทรพจน์หรือการเลือกตั้ง...แต่ต้องคุยกันด้วยเลือดและเหล็ก” ปัญหาใหญ่ๆ ในที่นี้คือความเป็นอันหนึ่งอันเดียวของอาณาจักรเยอรมันจะผสานอาณาจักรใหญ่น้อยและรัฐอิสระทั้งหลายเข้าหากันได้อย่างไร ในที่สุดเขาจึงตัดสินใจแก้ปัญหาดังกล่าวด้วยการส่งกองกำลังทหารเข้ารุกรานเดนมาร์ก ออสเตรีย และฝรั่งเศส²

ปรัสเซียมีประชากรน้อยกว่าออสเตรียเกือบเท่าตัว แต่มีทหารมากกว่า (วอลแตร์เคยกล่าวว่า “ปรัสเซียไม่ใช่ประเทศซึ่งมีกองทัพ แต่เป็นกองทัพซึ่งมีประเทศ”) พวกเขาทำการรบอีกฝ่ายลงได้ภายในสามสัปดาห์ ออสเตรียถูกขับออกจากสหพันธรัฐ จากนั้นบิสมาร์คจึงส่งทหารข้ามแม่น้ำไรน์ไปบดขยี้กองทัพฝรั่งเศส จักรพรรดินโปเลียนที่ 3 ต้องยอมสละรัฐ

² และนี่คือจุดเริ่มต้นของสงครามยุโรปครั้งใหญ่กลางศตวรรษที่สิบเก้า ได้แก่ Danish War (1864), Austro-Prussian War (1866) และ Franco-German War หรือ Franco-Prussian War (1870-1871)

อัลซาซ-ลอเรน พร้อมทั้งจ่ายค่าปฏิกรรมสงคราม

ในวันที่ 18 มกราคม 1871 จักรวรรดิเยอรมันได้ถือกำเนิดขึ้นอย่างเป็นทางการ ผ่านพระราชพิธีราชาภิเษก ณ พระราชวังแวร์ซายส์ ด้วยระยะเวลาเพียงเก้าปี ปรัสเซียเปลี่ยนจากดินแดนเล็กๆ มาเป็นประเทศมหาอำนาจ

อัครมหาเสนาบดีหลักนำความเปลี่ยนแปลงมากมายมาสู่สังคมเยอรมัน อังกฤษใช้เวลาห้าสิบปีโดยประมาณเพื่อให้ได้มาซึ่งความทันสมัยต่างๆ ในขณะที่เยอรมนีใช้เวลาเพียงสิบสองปี ไม่ว่าจะเป็นความเท่าเทียมด้านกฎหมาย นโยบายประกันสังคม ระบบราชการแบบใหม่ เหริยฉัตรากษาปณ์ เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น และการศึกษาที่ปราศจากการครอบงำของโบสถ์ แต่ความสำเร็จอันยิ่งใหญ่ที่สุดคือรัฐสภาที่มาจากการเลือกตั้งแบบหนึ่งคนหนึ่งเสียง

ออตโต ฟอน บิสมาร์ค รัฐบุรุษแห่งจักรวรรดิเยอรมัน

อย่างไรก็ดี แม้รัฐสภาจะมีอำนาจร่างกฎหมาย แต่ในเมื่ออัครมหาเสนาบดีขึ้นตรงต่อกษัตริย์ เสี่ยงข้างมากจึงไม่อาจจะต้องบิสมาร์คได้ ขณะที่กำปั้นข้างหนึ่งหีบยื่นความทันสมัยให้แก่ชาวเยอรมัน เขาก็กระชากเสรีภาพออกด้วยกำปั้นอีกข้าง ชาวเยอรมันอาจมีทุกอย่างใกล้เคียงกับชาวอังกฤษ แต่เมื่อเป็นนักการทหารที่หีบยื่นเสรีภาพให้แก่พวกเขา เสรีภาพแบบเยอรมันจึงแฝงไว้ด้วยค่านิยมของลัทธิบูชาตัวบุคคลมากกว่าระบบ

นอกจากจะสร้างกองทัพที่เข้มแข็งที่สุดในยุโรป บิสมาร์คยังให้กำเนิดวัฒนธรรมเชดซูททาร์ กองทัพเยอรมันคือรัฐซ้อนรัฐที่มีกฎหมายและรัฐบาลเป็นของตัวเอง อาชีพทหารกลายเป็นที่ใฝ่ฝันของชนชั้นกลาง และการบังคับขายหนุ่มให้เข้ารับการฝึกทหารก็ช่วยเผยแพร่อุดมคติแบบกองทัพไปยังคนรุ่นใหม่

การปฏิวัติอุตสาหกรรมอันนำมาซึ่งความมั่งคั่ง

จอห์น เมย์นาร์ด เคนส์ (John Maynard Keynes) นักเศรษฐศาสตร์ชาวอังกฤษ กล่าวว่า “ไม่ใช่ ‘เลือดและเหล็ก’ หรือที่สร้างจักรวรรดิเยอรมัน แต่เป็น ‘ถ่านหินและเหล็ก’ ต่างหาก” การปฏิวัติอุตสาหกรรมในเยอรมนีเริ่มด้วยการก่อสร้างรางรถไฟในบาวาเรีย รถไฟเอื้อให้การขนถ่ายแลกเปลี่ยนสินค้าระหว่างแคว้นแคว้นสะดวกสบาย ผลักดันให้แต่ละท้องถิ่นปรับตัวเข้าสู่ระบบการผลิตแบบเฉพาะทาง ยุโรปกลางเป็นผืนแผ่นดินซึ่งปราศจากพรมแดนธรรมชาติ รางรถไฟจึงทำหน้าที่เสมือนกระดูกสันหลังที่เชื่อมต่อแต่ละองคาพยพ นี่นับเป็นครั้งแรกที่ดินแดนเยอรมันมีจุดสังเกตร่วมกันทางภูมิศาสตร์

รัฐอิสระแต่ละรัฐในอาณาจักรรวมตัวกันจัดตั้งสหภาพการค้า ทำให้เยอรมนีเป็นประเทศที่สามารถพึ่งพาตัวเองได้โดยไม่ต้องนำเข้าสินค้าจากภายนอก พร้อมกันนั้นนโยบายก็ลดกีดกันการค้าได้ถูกประกาศใช้เพื่อ

ปกป้องสินค้าทางการเกษตร เยอรมนีไม่ต้องการเลี้ยงปากท้องประชาชน ด้วยผลิตภัณฑ์จากประเทศอื่น การพึ่งพาตัวเองเป็นหลักประกันว่าพวกเขาจะไม่มีวันสยบยอมต่ออำนาจภายนอกใดๆ ด้วยเหตุผลทางเศรษฐกิจ

เยอรมนีหันมาใช้กลวิธีการผลิตด้วยเครื่องจักร และเป็นประเทศที่ประสบความสำเร็จสูงสุดในการพลิกโฉมหน้าทางเศรษฐกิจ แข่งทั้งรัสเซีย ฝรั่งเศส อิตาลี และญี่ปุ่น จะเป็นรองก็เพียงอังกฤษและสหรัฐอเมริกา ในช่วงเปลี่ยนผ่านศตวรรษ เยอรมนีผลิตถ่านหินได้มากถึง 190 ล้านตันต่อปี (อันดับสองของโลก) เหล็ก 27 ล้านตันต่อปี (อันดับหนึ่งในยุโรป) แต่ก็ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการภายในประเทศ และไฟฟ้า 10 ล้านตันต่อปี ซึ่งหนุนให้เยอรมนีกลายเป็นอันดับหนึ่งด้านอุตสาหกรรมเคมี เยอรมนีลงทุนลงแรงมหาศาลไปกับการวิจัยทางวิทยาศาสตร์ ตั้งแต่ปี 1890 อุตสาหกรรมเยอรมนีได้เปลี่ยนมาใช้แหล่งพลังงานทางเลือก ได้แก่ ไฟฟ้าและการสันดาปภายใน (เชื้อเพลิง) จนเยอรมนีกลายเป็นผู้นำด้านการผลิตเครื่องใช้ไฟฟ้า

คุณภาพชีวิตในสังคมอุตสาหกรรมย่อมดีกว่าสังคมการเกษตร ในปี 1850 จำนวนประชากรเยอรมันแซงหน้าฝรั่งเศส และพอถึงช่วงเปลี่ยนผ่านศตวรรษ เยอรมนีมีประชากร 65 ล้านคน ขณะที่อังกฤษมีเพียง 45 ล้านคน ฝรั่งเศส 40 ล้านคน อิตาลี 35 ล้านคน และสเปน 20 ล้านคน ปัจจัยด้านจำนวนประชากร พัฒนาการด้านอุตสาหกรรม และกองทัพอันเกรียงไกร คือเสาหลักสามต้นที่ค้ำจุนจักรวรรดิเยอรมันเอาไว้

อย่างไรก็ตาม คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นกลับต้องแลกมาด้วยความเย็นชา และวิถีชีวิตแบบตัวใครตัวมัน สิ่งที่ฟรีดริช เองเกิลส์ (Friedrich Engels) เขียนเกี่ยวกับลอนดอนนั้น สามารถนำมาปรับใช้ได้กับทุกมหานคร

คนเป็นแสนๆ หลากเชื้อชาติ หลายชนชั้นเดินสวนกันขวักไขว่... ต่างก็เป็นมนุษย์ที่มีกำลังและความสามารถทัดเทียมกัน และล้วนแสวงหาความสุขด้วยกันทั้งนั้น วิธีที่พวกเขาใช้แสวงหาความสุขก็แทบไม่แตกต่างกันเลย แล้ว

ทำไมพวกเขาถึงได้เดินไหล่ชนไหล่ราวกับไม่มีอะไรเหมือนกัน ไม่เกี่ยวข้องอะไรกัน ราวกับพวกเขาตกลงกันอย่างลับๆ แล้วว่า เราจะเดินสวนกันคนละฝั่งถนน ไม่ขัดขวางซึ่งกัน และกัน และไม่แม้แต่ขายตามองหน้ากัน ทั้งความเฉยชา อันโหดเหี้ยม ความแปลกแยกที่ไร้จิตใจ และการหมกมุ่น อยู่แต่กับผลประโยชน์ส่วนตนยิ่งน่ารังเกียจ เมื่อมันเกิดขึ้น ในพื้นที่แคบๆ ที่มนุษย์มาอาศัยอยู่ร่วมกัน³

ในมหานคร ใครๆ ก็สามารถมองเห็นความผิดปกติและความอยุติธรรม มองเห็นชนชั้น ความร่ำรวยผิดหูผิดตาของทหารและนักปกครอง และมองเห็นความยากจนข้นแค้นของคนงาน ใครๆ ก็สามารถเกิดความรู้สึกอยากลุกขึ้นมาปฏิวัติเปลี่ยนแปลงสังคม นักปฏิวัติผู้โด่งดังและทรงอิทธิพลสุดยอมนั้นไม่พ้น คาร์ล มาร์กซ (Karl Marx)

มาร์กซเชื่อว่าประวัติศาสตร์ถูกขับเคลื่อนด้วยการห้ามนั้นระหว่างชนชั้นผู้กดขี่และผู้ถูกกดขี่ การเมือง ปรัชญา ศาสนา ล้วนแล้วแต่เป็นผลพลอยได้ของปรากฏการณ์ดังกล่าว โดยปัจจัยการผลิตที่สำคัญที่สุดคือเครื่องจักรในมือชนชั้นปกครอง และการห้ามนั้นระหว่างสองชนชั้นมาถึงจุดที่การรวมขั้วถูกแย่งชิงสิทธิ์ความเป็นมนุษย์ทั้งหมด พวกเขาจึงไม่มีทางเลือกอื่นนอกจากลุกฮือต่อต้าน เมื่อใดที่คนงานสามารถยึดครองเครื่องจักรจากนายทุนได้ สังคมที่ปราศจากชนชั้นจึงจะเกิดขึ้น และเมื่อนั้นมนุษยชาติจะได้สัมผัสเสรีภาพอย่างแท้จริง สังคมที่เติบโตด้านอุตสาหกรรมถึงขีดสุดอย่างเยอรมนี คือสังคมที่พร้อมแล้วสำหรับการปฏิวัติมวลชน

มาร์กซทำงานให้กับหนังสือพิมพ์เยอรมันฝ่ายซ้าย *Deutsch-Französische Jahrbücher* ที่มีสำนักงานอยู่ในกรุงปารีส เขาอาศัยอยู่ในฝรั่งเศสช่วงหนึ่ง ก่อนจะหนีปัญหาให้กับเจ้าหน้าที่จนต้องอพยพไปลงหลักปักฐานในย่านโซโฮ กรุงลอนดอน มาร์กซส่งจดหมายแลกเปลี่ยนความคิด--

³ Broue, P. 2005.

และบ่อยครั้งก็คมปากกา--กับนักปฏิวัติทั่วมหัพทวีปยุโรป เขาเป็นปัญญาชนฝ่ายซ้ายคนแรกๆ ที่ตระหนักถึงความสำคัญของเครือข่ายนักปฏิวัตินานาชาติ บรรดานักปฏิวัติอาศัยช่องโหว่ของกฎหมายระหว่างประเทศหลบหนีการตามล่าจากทางการ ใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีสื่อสิ่งพิมพ์เขียนใบปลิวบทความส่งกลับมายังประเทศตัวเอง และบางคนก็เข้าร่วมการเคลื่อนไหวปลดปล่อยมวลชนในประเทศอื่นเสียเลย

“กรรมาชนทั่วโลก จงรวมตัวกัน!” คือประโยคยอดนิยมจากหนังสือเล่มเล็กของมาร์กซ์ *แถลงการณ์พรรคคอมมิวนิสต์ (The Communist Manifesto)* คนงานในประเทศหนึ่งมีผลประโยชน์ร่วมกันกับคนงานในประเทศอื่นๆ โดยไม่เกี่ยวเชื้อชาติ วัฒนธรรม หรือภาษา ผูกพันกันยิ่งกว่านายทุนและอภิสิทธิ์ชนที่อาศัยอยู่ในประเทศเดียวกันเสียอีก แนวคิดนี้ขัดแย้งอย่างสิ้นเชิงกับลัทธิชาตินิยม คาร์ล มาร์กซ์ จึงเป็นผู้ประกาศคุณของโลกไร้พรมแดนร้อยห้าสิบปีก่อนที่จะมีคนบัญญัติศัพท์ ‘โลกาภิวัตน์’ ขึ้นมาด้วยซ้ำ

กำเนิด SPD พรรคการเมืองฝ่ายซ้ายทรงอิทธิพล

เยอรมนีช่วงต้นศตวรรษที่ยี่สิบเป็นสังคมเมืองเต็มรูปแบบ มีมหานครถึง 23 แห่งที่มีประชากรมากกว่าสองแสนคน อันดับหนึ่งคือเบอร์ลิน 4.2 ล้านคน รองลงมาก็คือฮัมบวร์ก 930,000 คน มิวนิกและไลป์ซิก 600,000 คน ประชากรส่วนใหญ่นับตัวเองเป็นชนชั้นกรรมาชีพ คนเหล่านี้ไม่ใช่แค่หนุ่มสาวโรงงานทั่วไป พวกเขาได้รับการศึกษา ค้นเคยกับเครื่องจักร ตระหนักว่าตัวเองเป็นส่วนหนึ่งของชนชั้น เข้าใจสุขภาพจิต “สามัคคีคือพลัง” และที่สำคัญ เมื่อต้องการปกป้องผลประโยชน์ตัวเองและพวกพ้องก็สามารถรวมกลุ่มต่อรองกับนายจ้างได้

เบื้องหลังความสำเร็จในการรวมกลุ่มของคนงานคือพรรคสังคมนิยมประชาธิปไตยแห่งเยอรมนี (Sozialdemokratische Partei Deut-

schlands-SPD) พรรค SPD จะส่งตัวแทนเข้าไปในห้องถือนต่าง ๆ เพื่อพูดคุยรับฟังปัญหาของคณงานและช่วยเหลือนด้านการจัดตั้งองค์กร พรรคนี้มีสมาชิกหนึ่งล้านคน เป็นพรรคการเมืองฝายซ้ายที่ใหญ่ที่สุดในโลก ในปี 1912 พรรค SPD ได้รับคะแนนเสียงเลือกตั้ง 4,250,000 เสียง เป็นพรรคเสียงข้างมากในรัฐสภากลาง และยังมีสมาชิกอีกนับไม่ถ้วนกระจายตัวไปรับตำแหน่งในสภาของรัฐอิสระต่าง ๆ เครือข่ายพรรคแทรกซึมกิจกรรมทุกระดับชั้นตั้งแต่กลุ่มสังคมนิยมเพื่อเด็กและสตรี มหาวิทยาลัย มวลชน ห้องสมุด และชมรมนักอ่าน จนถึงกิจกรรมนัดพบการสรวด SPD เป็นเจ้าของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น 90 ฉบับ มีนักเขียนอยู่ในสังกัด 267 คน สมาชิกพรรคสรุปไว้อย่างเห็นภาพว่า “คณงานเกิด แก่ เจ็บ ตาย อยู่ในพรรค พรรคสถิตอยู่ในชีวิตประจำวันของเขา ความคิดอ่าน อุปนิสัยของคณงานเกิดจากส่วนผสมระหว่างตัวเขาในฐานะปัจเจกและพรรคที่เขาสังกัด”

แกนนำของ SPD แบ่งออกเป็นสองปีก ซ้ายกลางและซ้ายหัวก้าวหน้า ปีกแรกคือกลุ่ม Possibilitist ที่เชื่อในความเปลี่ยนแปลงที่เป็นไปได้ ซึ่งหมายถึงการร่วมมือกับสหภาพแรงงานท้องถิ่น ช่วงชิงเสรีภาพให้แก่คณงานเป็นกรณีๆ โดยไม่ต้องต้องโครงสร้างอำนาจของจักรวรรดิ และขณะเดียวกันก็พยายามรักษาเสียงข้างมากในรัฐสภา ภายใต้คำขวัญ “เปลี่ยนแปลงเท่าที่ยังเปลี่ยนแปลงได้ โดยไม่ยอมสูญเสียเลือดเนื้อ” ฟรีดริช เอแบร์ต (Friedrich Ebert) หัวหน้าพรรคก็จัดอยู่ในกลุ่มนี้

ส่วนปีกซ้ายหัวก้าวหน้าประกอบด้วยคณอย่างคาร์ล ลิบคเนคต (Karl Liebknecht) และคณนราด เฮนิช พวกเขายึดมั่นในมาร์กซิสต์ดั้งเดิม เสรีภาพแท้จริงจะมีได้ก็ต่อเมื่อกรรมาชีพลุกฮือเปลี่ยนแปลงชั่วคราวอย่างพลิกพาคว่าแผ่นดิน พวกเขาปฏิเสธการเลือกตั้งและโครงสร้างอำนาจของจักรวรรดิ ปีกซ้ายหัวก้าวหน้าหลายคนเป็นสมาชิกองค์การสากลที่ 2 (The Second International) องค์การคอมมิวนิสต์นานาชาติของนักปฏิวัติเพื่อผสมความร่วมมือระหว่างกรรมาชีพทั่วโลก

ระหว่างคณอย่างเอแบร์ตและลิบคเนคตมีช่องว่างทางความคิดที่

ไม่อาจประนีประนอม แต่อย่างน้อย SPD ก็ยังเป็นองค์กรประชาธิปไตยที่ดำเนินไปด้วยหลัก ‘แสงจตุรร่วม สวงจตุรต่าง’ อาศัยการถกเถียงโต้แย้งระหว่างสมาชิกพรรคเพื่อนำไปสู่ข้อสรุปและต่อยอดแนวทางใหม่ๆ วลาดิมีร์ เลนิน (Vladimir Lenin) นักปฏิวัติชาวรัสเซีย กล่าวชมเชยอยู่เสมอว่า SPD คือพรรคการเมืองในอุดมคติของนักปฏิวัติ

สงครามโลกครั้งที่หนึ่งไม่ได้อยู่เหนือความคาดหมายของใครต่อใคร เยอรมนีแข่งหน้าอังกฤษด้านการผลิตภาคอุตสาหกรรม แต่ไม่ว่าจะพยายามอย่างไร สิ่งที่เกิดขึ้นใหม่ไม่อาจช่วงชิงไปจากมหาอำนาจนักล่าอาณานิคมได้ ก็คือตลาดในประเทศโลกที่สาม อุตสาหกรรมในเยอรมนีเข้าสู่สภาวะการผลิตล้นตลาด จนกระทั่งเศรษฐกิจไม่สามารถเติบโตต่อไปได้

ในปี 1890 ฟรีดริช เองเกิลส์ เขียนข้อความต่อไปนี้

สงครามที่กำลังจะเกิดขึ้นจะคร่าชีวิตชายหนุ่มสิบห้าถึงยี่สิบล้านคน ยุโรปจะพังพินาศเป็นหน้ากลอง สงครามครั้งนี้จะนำไปสู่ชัยชนะของนักสังคมนิยม หรือถ้าชัยชนะไม่มาถึงในทันที สงครามจะหลงเหลือทิ้งไว้เพียงเศษซากเดนจนสังคมเก่าไม่อาจฟื้นคืนมาอีก อีกสิบหรือสิบห้าปีนับจากนี้ การปฏิวัติทางสังคมจะยิ่งรุนแรง ก้าวหน้า และเกิดขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้⁴

เองเกิลส์ทำนายว่าสงครามจะล้มล้างชั่วอำนาจเก่าและเหล่านายทุน ถ้าการปฏิวัติมวลชนไม่ได้เกิดขึ้นพร้อมกับสงคราม ซากปรักหักพังที่หลง

⁴ Ibid.

เหลืออยู่ก็จะให้กำเนิดโลกไว้ชั้นชั้นด้วยตัวเอง องค์การสากลที่ 2 ร่างระเบียบแบบแผนการปฏิบัติเพื่อกรณีเกิดสงคราม สมาชิกองค์การต้องดำเนินการอย่างสุดความสามารถเพื่อหยุดยั้งสงคราม โคนล้มอำนาจเก่า หรือทำให้การต่อสู้สิ้นสุดลงโดยไว จากนั้นให้อาศัยวิกฤตทางเศรษฐกิจและสังคมปลุกระดมมวลชนเพื่อเร่งรัดการล่มสลายของชนชั้นนายทุน

ในเดือนสิงหาคมปี 1914 รัฐบาลเยอรมันภายใต้การนำของกษัตริย์วิลเฮล์มที่ 2 ประกาศสงครามกับรัสเซียและฝรั่งเศส แต่ก่อนที่กองทัพจะขยับเขยื้อนตัวไปไหนได้ รัฐบาลจำเป็นต้องเห็นชอบการกู้ยืมเงินของรัฐบาลเพื่อนำไปใช้ในการศึก พรรค SPD ที่ครองเสียงข้างมากยังสามารถหยุดยั้ง หรืออย่างน้อยก็ชะลอสงครามโลกครั้งที่หนึ่งได้ ในวันที่ 4 สิงหาคมกรรมการบริหารพรรคจึงมารวมตัวกันเพื่อตัดสินใจที่ของพรรคต่อสงครามภายหลังการถกเถียงกันหน้าดำคร่ำเคร่ง ในที่สุด พรรคการเมืองในอุดมคติของนักปฏิวัติก็มีมติสนับสนุนสงครามของกษัตริย์เยอรมันด้วยคะแนนเสียง 78 ต่อ 14

อะไรอยู่เบื้องหลังการตัดสินใจที่เหนือความคาดหมายนี้? อะไร толใจให้สมาชิกพรรค โดยเฉพาะฝ่ายซ้ายหัวก้าวหน้าอย่างคอนราด เฮนิช โยนอุดมการณ์เสรีนิยมและทุกสิ่งทุกอย่างที่เขาเชื่อถือยึดมั่นมาตลอดชีวิตทิ้ง? ครั้งแรกที่ทราบข่าว เลนินถึงกับสงสัยว่านี่เป็นข่าวลวงของฝ่ายศัตรูหรือเปล่า และจนบัดนี้ นี่ก็ยังเป็นปริศนาที่นักประวัติศาสตร์ขบไม่แตก เหตุผลหนึ่งอาจเป็นเพราะระบบการรวมศูนย์อำนาจ สมาชิกพรรคจึงไม่กล้าขัดการตัดสินใจของเอแบร์ต และพรรค SPD ยังต้องการรักษาสถานภาพถูกกฎหมายของตัวเองเพื่อให้สามารถเล่นการเมืองในระบอบรัฐสภาต่อไปได้ อีกสาเหตุหนึ่งคือความหวาดกลัวภัยคุกคามของจอมเผด็จการชาวจนถึงขั้นหมอมข้ามภัยคุกคามของจอมเผด็จการโคเซอร์ในประเทศตัวเอง

วันที่ 4 สิงหาคม 1914 กองทัพแห่งจักรวรรดิเยอรมันค่อยๆ เคลื่อนตัวเข้าสู่พรมแดนประเทศเบลเยียม สาธารณรัฐไวมาร์อยู่ห่างไปในอนาคตข้างหน้าอีกเพียงห้าปี

กำเนิดไวมาร์

สิ้นสุดระบอบกษัตริย์ในเยอรมนี

ในการพบปะกันครั้งสุดท้ายระหว่างอดอล์ฟ ฟอน บิสมาร์ค รัฐบุรุษชรา และกษัตริย์หนุ่ม ฟรีดริช วิลเฮล์ม วิกเตอร์ อัลแบร์ต (Friedrich Wilhelm Viktor Albert หรือวิลเฮล์มที่ 2) บิสมาร์คกล่าวเตือนอีกฝ่ายว่า หากพระองค์ยังต้องการครองราชสมบัติอย่างสงบสุข จงระวังกองทัพเยอรมันให้ดี คำเตือนนี้ช่างเป็นคำเตือนอันแสนพิสดารเมื่อออกจากปากชายผู้สร้างทั้งประเทศมาด้วยเลือดและเหล็ก

กษัตริย์วิลเฮล์มที่ 2 ในสายตาคอนุชนคนรุ่นหลังเต็มไปด้วยภาพลักษณ์อันย้อนแย้ง ในภาพยนตร์โฆษณาชวนเชื่ออเมริกัน พระองค์คือ ‘อสูรกายจากเบอร์ลิน’ นายกรัฐมนตรีอังกฤษขณะการเลือกตั้งด้วยคำขวัญ ‘แขวนคอโคเชอร์!’ ในทางตรงกันข้าม นายพลชาวเยอรมันคนหนึ่งกล่าวถึงกษัตริย์ของตนว่า “อนาคตแท้ที่พระเจ้าเป็นเจ้าทรงมอบภาระแห่งสงครามอันหนักอึ้งไว้บนบ่าและในหัวใจของชายผู้รักสันติภาพยิ่งกว่าสิ่งอื่นใด”

เราไม่อาจปฏิเสธได้ว่ากษัตริย์วิลเฮล์มมีส่วนในการก่อสงครามโลก

ครั้งที่หนึ่ง เพราะนโยบายต่างประเทศหลักๆ ของพระองค์คือการเกทับเพื่อนบ้านด้วยคำคุยโวโอ้อวดถึงศักยภาพทางการทหาร โดยเฉพาะกองทัพเรือที่มีขนาดใหญ่ขึ้นๆ ลุดวิก ควิตเตอ (Ludwig Quidde) เจ้าของรางวัลโนเบลสาขาสันติภาพ เขียนบทความ *Caligula: Eine Studie über den römischen Cäsarenwahnsinn* (คาลิกูลา : บทศึกษาความบ้าคลั่งของจักรพรรดิโรมัน) ที่โดยผิวเผินแล้วดูเหมือนเกี่ยวกับความบ้าคลั่งของจักรพรรดิคาลิกูลาแห่งโรม หากผู้อ่านในสมัยนั้นมองออกว่าเป้าหมายของการโจมตีจริงๆ คือกษัตริย์เยอรมัน ไม่ว่าจะเป็นความหมกมุ่นที่คาลิกูลามีต่อทะเล ถึงขั้นส่งกองทัพโรมันไปเหยียบย่ำชายหาดแล้วเก็บเปลือกหอยมาเป็นเชลย และสร้างสะพานแพะให้กองทัพบุกไปจับประชาชนของตนมาแห่แห่นเล่นเป็นนักโทษปลอมๆ ซึ่งในทัศนะของควิตเตอ สิ่งเหล่านี้ต่างสะท้อนความกระเหี้ยนกระหือรือของกษัตริย์วิลเฮล์มที่อยากเล่นบทบาทขุนศึกผู้ยิ่งใหญ่ทั้งสิ้น

แต่ในอีกแง่หนึ่ง กษัตริย์วิลเฮล์มอาจกำลังคาดหวังว่าคำพูดชมเชยของพระองค์จะช่วยป้องกันไม่ให้ต่างประเทศยกทัพมารุกรานเยอรมนี พระองค์ไม่ได้นิยมสันติภาพ แต่ขณะเดียวกันก็ไม่ได้ต้องการร่วมรบในสงคราม เหตุแห่งการสร้างเรือรบ เรือดำน้ำออกมาแล้วลำเล้า มาจากความหลงใหลส่วนพระองค์ในเครื่องจักรเครื่องกล คนใกล้ชิดกล่าวว่าความปรารถนาของกษัตริย์คือ “ติดอาวุธเอาไว้ให้รุ่นลูกรุ่นหลานป้องกันตัวเอง” แม้กษัตริย์วิลเฮล์มอาจเป็นคนยุ่งให้ออสเตเรียยกทัพบุกเซอร์เบีย แต่คำกล่าวนี้อาจเป็นแค่อีกหนึ่งคำชมเชย เกทับ เพียงแต่หนนี้ยุโรปทั้งทวีปพร้อมใจกันไหลไปตามวังวนแห่งวาทะของพระองค์

เมื่อเริ่มต้นสงคราม กองทัพเรือมีบทบาทน้อยมาก เยอรมนีไม่ต้องการให้อังกฤษเข้าร่วมรบในสงครามอย่างเต็มตัวเพื่อจะได้รับมือกับฝรั่งเศสและรัสเซียบนผืนทวีป กษัตริย์วิลเฮล์มในฐานะผู้บัญชาการกองทัพเรือปรารถนาจะเก็บเรือรบและเรือดำน้ำไว้เป็นไฟตายใบสุดท้าย เพื่อเจรจาต่อรองให้ได้จุดจบของสงครามอันเป็นคุณกับเยอรมนีมากที่สุด หน้าที่หลักของทัพเรือจึงเป็นแค่การปิดล้อมและคุมเชิงกับราชนาวิกอังกฤษ

เมื่อถึงปี 1916 สถานการณ์เริ่มเปลี่ยนแปลง เป็นที่แน่นอนแล้วว่าเยอรมนีไม่อาจสู้ศึกบนผืนทวีปได้ กองทัพบกเริ่มหันไปมองว่าจะสามารถใช้ประโยชน์จากไฟตายของกษัตริย์วิลเฮล์มได้อย่างไร พวกเขาพยายามยกระดับการต่อสู้ให้นักหน่วยรบรุนแรงมากขึ้น พาวล์ ฟอน ฮินเดนบวร์ก (Paul von Hindenburg) วีรบุรุษแห่งสมรภูมิตันเนินแบร์ก มีความเห็นว่า การยิงถล่มเรือทุกลำโดยไม่ละเว้นไม่ว่าเป็นเรือทหารหรือเรือพลเรือน คือหนทางเดียวที่จะหยุดยั้งอังกฤษ และนำไปสู่การพิชิตชัยบนภาคพื้นทวีป

ฝ่ายชาตินิยมสนับสนุนฮินเดนบวร์ก เครือข่ายโฆษณาชวนเชื่อเผยแพร่ใบปลิวและสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ใส่ร้ายป้ายสีรัฐบาลและกษัตริย์วิลเฮล์ม โทษฐานไม่ยอมใช้ ‘อาวุธมหัศจรรย์’ ที่จะนำไปสู่ชัยชนะแบบรวดเร็วจบใบปลิวเหล่านี้ใส่ร้ายว่าพระองค์ตกอยู่ใต้อิทธิพลของ ‘องค์กรลับชาวยิว ที่ต้องการยึดครองโลก’ พุดถึงคณะรัฐบาลที่มีแต่นักการเมืองยิว “ทุกหนทุกแห่ง ชาวเยอรมันถูกกีดกันออกจากสังคม ถึงเวลาแล้วที่พวกเราจะรวมตัวกันก่อตั้งกองทัพปลดปล่อย ทวงคืนรัฐบาลมาจากเงื้อมมือของพวกยิว และองค์กรทุนนิยมนานาชาติ” ในเวลานั้น กระทั่งกุสตาฟ ชเตรส-เซอมันน์ (Gustav Stresemann) ว่าที่เจ้าของรางวัลโนเบลสาขาสันติภาพ ก็ยังออกมาสนับสนุนยุทธศาสตร์เรือดำน้ำ

ฐานะของกษัตริย์วิลเฮล์มเริ่มสั่นคลอน พระองค์ไม่ต้องการที่จะดูอ่อนแอในสายตาของพสกนิกร ยุทธศาสตร์เรือดำน้ำค่อย ๆ กระตุ้นความรุนแรงขึ้น จนถึงขั้นแตกหักเมื่อผู้บัญชาการทหารสูงสุดลาออก ฮินเดนบวร์กและเอริช ลูเดนดอร์ฟฟ์ (Erich Ludendorff) ก้าวขึ้นมาแทนที่ ทั้งคู่ใช้อิทธิพลของตนบีบบังคับกษัตริย์ และนี่คือจุดหักเหในประวัติศาสตร์ที่ไม่ว่าจะเกิดหรือไม่เกิดการปฏิวัติ ระบอบกษัตริย์ในเยอรมนีก็ได้จบสิ้นลงแล้ว

แต่เรือดำน้ำไม่ใช่ ‘อาวุธมหัศจรรย์’ มันไม่เคยพลิกสถานการณ์อะไรให้เยอรมนีได้เลย นอกจากสร้างความโกรธแค้นให้กับฝ่ายสัมพันธมิตร และลดความชอบธรรมของเยอรมนีลง ‘ความสำเร็จ’ หนึ่งเดียวที่เป็นที่จดจำคือการจมเรือโดยสารลูซิทาเนีย (Lusitania) และเป็นต้นเหตุที่ทำให้

สหรัฐอเมริกาเข้าร่วมรบในสงครามโลกครั้งที่หนึ่ง

ช่วงท้ายสงคราม กองทัพที่สมควรจะรับใช้องค์ราชาเริ่มหันมารับใช้ตัวเอง รับใช้แก่นแท้ของความเป็นทหารซึ่งก็คือสงคราม ลัทธิแห่งเลือดและเหล็กเข้าครอบงำสังคมเยอรมัน และหนึ่งในเหยื่อที่ถูกสังเวยก่อนคือสถาบันกษัตริย์ อินเดนบวร์กกลายเป็นวีรบุรุษสงคราม ตัวเขาได้รับความนิยมมากกว่ากษัตริย์วิลเฮล์ม กระทั่งมีอำนาจบีบบังคับอีกฝ่ายได้เพียงเพราะชัยชนะในสมรภูมิต่างๆ ซึ่งก็ไม่ได้สลักสำคัญอะไรนักหนา ความโหยหาวีรบุรุษของประชาชน อาการกระสันอยากได้ออโตโต ฟอน บิสมาร์คคนที่สอง ได้ส่งมอบอำนาจไปไว้ในอ้อมมือของคนที่ยังนำพาประเทศลงสู่เหวลึก

แต่ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่าตัวกษัตริย์วิลเฮล์มเองจะไร้ข้อตำหนิ วิลเฮล์มติดกับดักชาตินิยมทหารนิยมเช่นเดียวกับพสกนิกรของพระองค์ พระองค์อาจไม่หลงเหลืออำนาจสั่งการกองทัพ แต่กษัตริย์ก็ยังมีอำนาจสูงสุดที่สามารถชี้ขาดความเป็นไปของสงครามได้ นั่นก็คืออำนาจทางการทูต และการกำหนดท่าทีต่อฝรั่งเศส อังกฤษ และรัสเซีย กำหนดเป้าหมายว่าเยอรมนีจะรบเพื่ออะไร รบกับใคร และรบแค่ไหน แต่กษัตริย์วิลเฮล์มกลับละเลยหน้าที่ทางการทูต เพราะพระองค์ต้องการรักษาภาพลักษณ์แห่งขุนศึก ไม่ว่ากองทัพจะไปไหน พระองค์ก็จะเสด็จตามไปด้วย และเมื่อถูกกีดกันออกจากการวางยุทธศาสตร์ ก็มานั่งโยเยเก็บความขมขื่นไว้พระองค์เดียว

วันที่ 23 ตุลาคม 1918 บรรดาผู้นำทั้งฝ่ายรัฐบาลและกองทัพเข้าเฝ้ากษัตริย์วิลเฮล์มเพื่อขอให้พระองค์สละราชสมบัติ การตัดสินใจนี้สืบเนื่องมาจากสุนทรพจน์ของประธานาธิบดีวูดโรว์ วิลสัน (Woodrow Wilson) แห่งสหรัฐอเมริกาที่ยื่นหลักการสิบสี่ข้อในการตัดสินใจส่งทหารไปยังภาคพื้นทวีปยุโรป นายพลแห่งกองทัพเยอรมันตีความหลักการสิบสี่ข้อนี้ว่า หากกษัตริย์สละราชบัลลังก์ ฝ่ายสัมพันธมิตรจะยื่นข้อเสนออันเป็นคุณที่สุดให้แก่ประเทศ

ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่าเยอรมนียอมรับความพ่ายแพ้ ในทางตรงกันข้าม นี่คือการตัดสินใจที่จะสละกษัตริย์แลกกับสนธิสัญญาหยุดยิงชั่วคราวเพื่อทิ้งช่วงให้กองทัพเยอรมันได้พักฟื้น กองทัพเยอรมันจะเป็นหยัด

จนกว่าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะยอมยับยั้งโดยไม่เสี่ยงว่าจะมีกษัตริย์วิลเฮล์มหนึ่ง
อยู่บนบัลลังก์หรือไม่ เป็นอันว่าเยอรมนีมาถึงจุดที่นอกจากจะเป็น ‘กองทัพ
ซึ่งมีประเทศ’ แล้ว ยังเป็น ‘กองทัพซึ่งมีพระราชชา’ ด้วย

กษัตริย์วิลเฮล์มที่ 2 ทรงยอมสละราชสมบัติ และเสด็จออกจาก
เยอรมนีด้วยรถไฟอย่างเงียบๆ ในวันที่ 10 พฤศจิกายน ขณะเดียวกัน
เครือข่ายโฆษณาการของกองทัพก็เริ่มปล่อยข่าวลือ ‘การถูกแทงข้างหลัง’
เพื่ออธิบายความพ่ายแพ้ว่าเป็นผลมาจากคนทรยศที่แฝงตัวอยู่ในสังคม
เยอรมัน ตำนานการถูกแทงข้างหลังประสบความสำเร็จอย่างงดงาม และ
ช่วยรักษาหน้าของกองทัพเอาไว้ได้

ภายหลังสละราชบัลลังก์ วิลเฮล์มใช้ชีวิตในเนเธอร์แลนด์อย่างผาสุก
แต่หน้าขึ้นอกตรม พระองค์รู้สึกเหมือนถูกทรยศโดยกองทัพ นักการเมือง
และประชาชน แต่ก็ยังคาดหวังว่าสักวันชาวเยอรมันจะสำนึกผิด ในหมู่
ประชาชนมีความพยายามที่จะฟื้นฟูระบอบกษัตริย์อยู่บ้างประปราย หาก
เป้าหมายของพวกกษัตริย์นิยมกลับเป็นเจ้าชายไฮเนชอลแลร์นพระองค์
ใดพระองค์หนึ่งแทน วิลเฮล์มจึงเลือกที่จะให้ระบอบกษัตริย์ตายไปพร้อม
กับพระองค์

เช่นเดียวกับชาร์นิโคลส์ที่ 2 และกษัตริย์แห่งอาณาจักรใหญ่ๆ
อื่นๆ ฟรีดริช วิลเฮล์ม วิกเตอร์ อัลแบร์ต คือหนึ่งในกษัตริย์ที่ต้องสูญเสีย
ราชบัลลังก์อันเนื่องมาจากสงครามโลกครั้งที่หนึ่ง ซึ่งเป็นสงครามที่เริ่มต้น
มาจากขั้วตติยมานะของพระองค์เอง หลายปีถัดจากนี้ ในละครเสียดสีการ
เมือง *Die letzten Tage der Menschheit* (วันสุดท้ายของมนุษยชาติ)
คำพูดอันโด่งดังจากปากตัวละครโคเซอ์วิลเฮล์มคือ “ข้าไม่ปรารถนาสิ่งนี้!”

กำเนิดไวมาร์และประชาธิปไตยที่งอกเงยมาจากความรุนแรง

ย้อนกลับไปก่อนจะสิ้นสุดสงคราม กองทัพเยอรมันได้ลักลอบส่ง
ตัววลาดีมีร์ เลนิน เข้าไปในรัสเซียเพื่อล้มล้างระบอบซาร์และราชวงศ์

ฟิลิปป์ ไฮเดอมันน์ นักการเมือง SPD กล่าวปราศรัยท่ามกลางผู้คนรายล้อม

โรมานอฟ การปฏิวัติในรัสเซียส่งผลกระทบอย่างกว้างขวางทั่วทวีปยุโรป หากการณ์กลับกลายเป็นว่า แม็กองทัพอเยอรมันจะถูกปลดปล่อยจากแรงกดดันทางชายแดนตะวันออกแล้ว แต่ ‘เชื้อโรคแห่งการปฏิวัติ’ ที่แพร่กระจายในหมู่ชนชั้นแรงงานกลับส่งผลร้ายกาจยิ่งกว่าซ้ำอีกภายนอก

ข้ออ้างในการเข้าร่วมสงครามเพื่อหยุดยั้งความมั่งคั่งใหญ่โตสูงของจอมเผด็จการซาร์ไม่อาจนำมาใช้ได้อีกต่อไป ภาวะข้าวยากหามาแพงและความเหน็ดเหนื่อยอ่อนล้ารุมให้ประชาชนไทยหาสันติภาพ การชุมนุมประท้วงเกิดขึ้นบ่อยครั้ง จนกระทั่งเดือนมกราคม ปี 1918 คนงานห้าแสนคนได้ประท้วงหยุดงานและเดินขบวนครั้งใหญ่ทั่วกรุงเบอร์ลิน ข้อเรียกร้องของพวกเขาไม่ได้จำกัดแต่เฉพาะเรื่องปากท้องหรือความเป็นอยู่เฉพาะหน้า หากรวมไปถึงนโยบายระดับประเทศ เช่น การหยุดทำสงครามโดยด่วน คืนดินแดนที่ยึดมาจากประเทศเพื่อนบ้านไป และเรียกร้องให้กษัตริย์สละราชบัลลังก์

การประท้วงครั้งใหญ่ที่ขึ้นเป็นชัตดาวน์ภาคของประเทศเกิดขึ้นที่เมืองคิล ซึ่งเป็นเมืองท่าตอนเหนือและเมืองหลวงของรัฐเฮ็สเซิน-โฮลชไตน์

ในช่วงท้ายสงคราม นายพลได้ตัดสินใจแล่นเรือรบออกไปทำภารกิจฆ่าตัวตาย ขณะที่ห้องทะเลบอลติกตกอยู่ภายใต้การควบคุมของราชนาวีอังกฤษ และเยอรมนีเองก็กำลังจะพ่ายแพ้สงครามทางบก การกิจดังกล่าวจึงไม่มีประโยชน์อันใดนอกจากเพื่อไถ่ล่ายเกียรติยศของชายชาติทหาร

แต่เหล่ากะลาสีกลับไม่คิดเช่นนั้น คนเหล่านี้ไม่ใช่ทหาร แต่เป็นชนชั้นแรงงานที่จำเป็นต้องแล่นเรือรบออกไปตาย พวกเขาได้รับอิทธิพลทางความคิดจากการปฏิวัติในรัสเซียเช่นเดียวกับกรรมาชนทั่วประเทศ และเริ่มรู้สึกเป็นปฏิปักษ์ต่อระบอบกษัตริย์ ในที่สุด วันที่ 23 ตุลาคม กะลาสีแห่งเมืองคิลจึงร่วมมือกับเหล่ากรรมกรและนายทหารชั้นผู้น้อย ก่อการจลาจลยึดเมืองทั้งเมืองโดยอาศัยการปฏิวัติรัสเซียเป็นต้นแบบ คนงานและทหารต่างก่อตั้งสภาท้องถิ่นเป็นของตัวเอง พร้อมกันนั้นนักปฏิวัติก็ออกเดินทางไปเยี่ยมเยียนมหานครต่าง ๆ พวกเขาใช้ประโยชน์จากรางรถไฟที่เชื่อมต่อระหว่างเมืองอุตสาหกรรม มุ่งหน้าไปประกาศพระวรสารแห่งนักบุญมาร์กซ์ เพื่อให้กรรมาชนทั่วประเทศรับรู้ว่า “พอกันทีกับสงคราม” ในไม่ช้า สภาแรงงานและสภาทหารก็ผุดขึ้นในเบอร์ลิน ฮัมบวร์ก โปซุม เอสเซิน บราวน์ชไวก์ เบอร์ลิน กระทั่งเมืองทางใต้อย่างมิวนิก ที่ไหนที่รางรถไฟเชื่อมต่อไปถึง ที่นั่นย่อมไม่อาจหนีพ้นกระแสลมแห่งความเปลี่ยนแปลง

รางรถไฟอีกเช่นกันที่นำเหล่าแรงงานมารวมชุมนุมในเบอร์ลิน กรรมกรนับหมื่นนับแสนคนมารวมตัวกันในเมืองหลวงแห่งจักรวรรดิเรียกร้องให้สงครามที่ไร้แก่นสารนี้จบลงเสียที และเมื่อไม่สามารถทนแรงกดดันต่อไปได้ วันที่ 9 พฤศจิกายน กษัตริย์วิลเฮล์มที่ 2 จึงสละราชสมบัติ ฟรีดริช เอแบร์ต ประธานพรรค SPD ขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี จากนั้นวันที่ 11 พฤศจิกายน 1918 เยอรมนีและสัมพันธมิตรจึงลงนามในสนธิสัญญาหยุดยิง เป็นอันว่าสงครามโลกครั้งที่หนึ่งได้จบลงแล้ว

เมื่อสิ้นสุดสงคราม จากพรรคการเมืองของกรรมมาชน พรรค SPD ได้กลายเป็นพรรคของชนชั้นกลางอย่างเต็มตัว สมาชิกคนสำคัญต่างจะทิ้งแนวทางแบบมาร์กซิสต์ แล้วหันเหไปหาปรัชญาแบบ Possibilist ซึ่งมีฐานเสียงเป็นชนชั้นกลาง รวมถึงหนุ่มสาวที่คาดหวังกับการพัฒนาประเทศตามแนวทางประชาธิปไตย ขณะที่กรรมมาชนอันเป็นฐานเสียงเก่ากลับหันไปสนับสนุนพรรคใหม่ที่แยกตัวออกมา และกลุ่มสปาตาซิสต์แทน

สปาตาซิสต์คือมวลชนฝ่ายซ้ายที่ต่อต้านสงคราม ยึดมั่นในปรัชญามาร์กซิสต์อย่างเหนียวแน่น และสนับสนุนการปฏิวัติแบบรัสเซีย สปาตาซิสต์ไม่ใช่พรรคการเมือง พวกเขาไม่ศรัทธาในกระบวนการเลือกตั้ง หากมุ่งใช้มวลชนและการเมืองบนท้องถนนเพื่อยึดครองอำนาจ แกนนำคนสำคัญของกลุ่มนี้ ได้แก่ คาร์ล ลิบคเนคท์ (Karl Liebknecht) ทروتสกีบรรยายลิบคเนคท์ไว้ว่า “เป็นคนโฉบเฉี่ยว อารมณ์รุนแรง แต่ขณะเดียวกันก็มีสัญชาตญาณทางการเมืองและความเข้าใจมวลชนเป็นอย่างดี และเหนืออื่นใดคือความกล้าหาญที่จะลุกขึ้นมาเป็นผู้นำ”

แต่สปาตาซิสต์ผู้โด่งดังที่สุดกลับเป็นนักปฏิวัติหญิง โรซา ลุกเซมบวร์ก (Rosa Luxemburg) หลายคนยกย่องให้หล่อนเป็นผู้สืบทอดตัวจริงของมาร์กซ์ ในบทความ *Sozialreform oder Revolution* (ปฏิรูปหรือปฏิวัติ) ลุกเซมบวร์กอธิบายว่า “เมื่อใดที่ชนชั้นแรงงานสามารถช่วงชิงอำนาจจากรัฐได้ นั่นจะเป็นครั้งสุดท้ายในประวัติศาสตร์มนุษยชาติที่มีการใช้กำลังเกิดขึ้น แต่นั่นจะเป็นครั้งแรกที่การใช้กำลังนั้นเป็นไปเพื่อเหล่ามวลชนผู้ยากไร้” จากแนวคิดนี้ ‘เผด็จการของชนชั้นกรรมมาชีพ’ ไม่ใช่การใช้อำนาจกดขี่ข่มเหง แต่เป็นการใช้อำนาจเปลี่ยนแปลงสถาบันต่างๆ เพื่อให้การกดขี่ข่มเหงไม่เกิดขึ้นอีกในอนาคต หรืออาจกล่าวได้ว่า “เผด็จการคือการต่อสู้อย่างเข้มข้นและไม่ย่อท้อ ต่ออำนาจอธิปไตยที่ฝังแน่น ต่อความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจแบบชนชั้นกลาง ซึ่งความสัมพันธ์เหล่านี้ต่างหากที่เป็นอุปสรรคของการพัฒนา”

เป้าหมายของการปฏิวัติคือโค่นล้มอำนาจอธิปไตยและกลไกทางเศรษฐกิจ

ที่เอื้อสรประโยชน์อันไม่เป็นธรรม หากการโค่นล้มนั้นจะต้องไม่ใช่โดย
ผู้นำคนใดคนหนึ่งบังการ แต่ต้องเป็นผลงานของคนทั้งชนชั้นที่ลุกฮือขึ้น
ชุมนุมประท้วงโดยพร้อมเพรียง

แก่นแท้ของการปฏิวัติคือการชุมนุมประท้วงที่ขยาย
แฉดวงออกไปเรื่อยๆ...การต่อสู้เพื่อสังคมนิยมต้องต่อสู้โดย
มวลชน และมีแต่มวลชนเท่านั้นที่จะเผชิญหน้ากับทุนนิยม
ได้ นี่คือการต่อสู้ของคนทุกสัมาอาชีพ ของลูกจ้างที่ต่อต้าน
นายจ้าง...เราต้องสร้างรากฐานจากล่างขึ้นบน จนสภาท้องถิ่น
ของทหารและแรงงานเข้มแข็งพอจะโค่นล้มได้ทุกรัฐบาล⁵

สำหรับลูกเชมบวร์ก การประท้วงคือยุทธโธปกรณ์แห่งการปฏิวัติ
และสภาท้องถิ่น (Council ในภาษาอังกฤษ Soviet ในภาษารัสเซีย หรือ
Räte ในภาษาเยอรมัน) ก็เป็นเครื่องมือสำหรับการปกครองโดยรากหญ้า
ชนชั้นผู้ถูกกดขี่ต้องรวมกลุ่มกันต่อรองกับผู้มีอำนาจ โดยมี Räte เป็น
กลไกการปฏิวัติซึ่งจะมาแทนที่ประชาธิปไตยแบบตัวแทน

ประชาธิปไตยที่อยู่เหนือการเลือกตั้งดำเนินไปอย่างสันติวิธี และ
มุ่งหน้าสู่สังคมนิยม เหล่านี้เองคืออุดมการณ์ของลูกเชมบวร์ก ขณะที่ใน
โซเวียตรัสเซีย แม้นักปฏิวัติหลายคนจะพูดถึงประชาธิปไตยที่อยู่เหนือการ
เลือกตั้ง แต่ประชาธิปไตยของพวกเขากลับเป็นการปกครองประชาชน เพื่อ
ประชาชน โดยบุคคลที่เชื่อว่าตัวเองอยู่เหนือประชาชน ซึ่งถ้าเอาการเลือก
ตั้งออกไปจากสูตรนี้ สิ่งที่เหลืออยู่ก็คือเผด็จการ ขณะที่เผด็จการ
ของลูกเชมบวร์กคือประชาชนทำลายและสร้างกฎระเบียบใหม่เพื่อให้
ประชาชนปกครองกันเอง และเมื่อสังคมไปถึงจุดนั้นเมื่อใด การเลือกตั้ง
ก็จะอยู่นอกเหนือประชาธิปไตยอย่างแท้จริง

⁵ Draper, H. 1987.

สเปาตาซิสต์สนับสนุนการชุมนุมประท้วงของคนงานครั้งแล้วครั้งเล่า พวกเขาโหมกระหน่ำโจมตีพรรค SPD ว่าเป็นผู้ทรยศการปฏิวัติ แต่ในความเป็นจริง นักการเมือง SPD ไม่ได้โหมโมโหโสรหรือกระหายอำนาจ อย่างที่กระบอกเสียงคอมมิวนิสต์ใส่ไคล้ จุดยืนของพวกเขาใกล้เคียงที่สุดแล้วกับสิ่งที่ในปัจจุบันเราเรียกว่าประชาธิปไตยแบบตัวแทนที่มีอำนาจจากการเลือกตั้งแบบหนึ่งสิทธิ์หนึ่งเสียง ไม่ใช่จาก Räte เหมือนในวิสัยทัศน์ของลูกเซมบวร์ก โดยคำขวัญของพรรค SPD คือ “อำนาจแต่ปวงชน!” ขณะที่คำขวัญของสเปาตาซิสต์คือ “อำนาจแต่สภาท้องถิ่น!”

กลุ่ม Possibilitist อาจไม่เชื่อในแนวทางการปฏิวัติของมาร์กซ์ แต่นั่นไม่ได้หมายความว่าพวกเขาละทิ้งอุดมการณ์สังคมนิยมเสียทีเดียว พรรค SPD ยังคงสนับสนุนการปฏิรูปสังคมนิยมแบบรวมขอมทีละส่วน ไม่ถึงหนึ่งอาทิตย์หลังจากได้ตำแหน่งนายกรัฐมนตรีลงนามในข้อตกลงระหว่างนายจ้างเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตกรรมกร ลดชั่วโมงการทำงานเหลือเพียงแปดชั่วโมงต่อวัน ปรับปรุงสภาพแวดล้อมในโรงงาน รวมทั้งอนุญาตให้คนงานก่อตั้งสหภาพได้ เยอรมนีจึงเป็นประเทศแรกๆ ในยุโรปที่มอบหนึ่งสิทธิ์หนึ่งเสียงแก่ประชาชนโดยไม่แบ่งแยกผู้หญิงและผู้ชาย

ปัญหาของพรรค SPD คือพวกเขาหวาดกลัวการปฏิวัติในรัสเซีย จนเกินไป ความกลัวนี้เองที่ทำให้พวกเขาเลือกมิตรสหายผิด รัฐบาลได้ตอบกลุ่มสเปาตาซิสต์ด้วยการจัดตั้งหน่วยติดอาวุธไฟรคอร์ปส์ภายใต้การนำของกุสตาฟ นอสเกอ (Gustav Noske) อดีตผู้ว่าการเมืองค็ิลที่มารับตำแหน่งรัฐมนตรีกระทรวงกลาโหม เอเบิร์ตและสมัครพรรคพวกเชื่อใจเหล่าขุนศึก หวังให้กองกำลังติดอาวุธต่อสู้กับคอมมิวนิสต์และดูแลความสงบเรียบร้อยในสาธารณรัฐ แม้กองทัพจะมองฝ่ายซ้าย มองนักปฏิวัติเป็นศัตรูหมายเลขหนึ่ง แต่รัฐบาลประชาธิปไตยของพรรค SPD ก็ตามมามาติดๆ ในฐานะศัตรูหมายเลขสอง

ไฟรคอร์ปส์ได้เปรียบมวลชนสเปาตาซิสต์ทางด้านยุทธโศปกรณ์ นอกจากนี้สมาชิกไฟรคอร์ปส์ยังประกอบด้วยอดีตทหารที่ผ่านสนามรบมาจริง ๆ พวกเขาเต็มไปด้วยความจงเกลียดจงชังฝ่ายซ้าย และเชื่อว่าคน

ทฤษฎีที่ทำให้เยอรมนีพ่ายแพ้สงครามไม่ใช่ใครอื่นนอกจากพวกคอมมิวนิสต์ ในสื่อสิ่งพิมพ์ของไฟรคอร์ปส์ ‘กองทัพบแดง’ ก่อปรไปด้วยเหล่ามนุษย ฝูงมุสิก และเชื้อโรคร้าย ไฟรคอร์ปส์กลายเป็นต้นแบบให้พรรคนาซี แม้ แต่สัญลักษณ์สวัสติกะก็ยังเคยถูกใช้ในเพลงปลุกใจของกลุ่ม⁶

ความรุนแรงทะเลาะวิวาทเกิดขึ้นในเดือนมกราคม ปี 1919 คนงานนับแสน มาชุมนุมกันที่เบอร์ลินเพื่อประท้วงแทนนายตำรวจฝ่ายซ้ายผู้ถูกไล่ออก ก่อนจะกลายเป็นการขับไล่รัฐบาลอย่างเต็มรูปแบบ นอสเกอสงไฟรคอร์ปส์ เข้าควบคุมสถานการณ์ เหตุการณ์คราวนี้ลงเอยที่การเสียชีวิตของประชาชน หนึ่งร้อยคน ทหารไฟรคอร์ปส์สิบสี่นาย รวมไปถึงการลักพาตัว ซ้อม และ สังหารสองผู้นำคนสำคัญของกลุ่มสปาดาซิสต์ คือคาร์ล ลิบคเนคชต์ และ โรซา ลุกเซมบวร์ก

การตัดสินใจอย่างโหดเหี้ยมของรัฐบาล ให้กองกำลังติดอาวุธเข้าสลาย การชุมนุมเป็นเรื่องที่อภัยให้ไม่ได้ และความผิดนี้จะกลายเป็นชนกั๊กหลัง พรรค SPD ตราบจนการล่มสลายของสาธารณรัฐ

เหล่าพวตกรผู้อยู่เบื้องหลังการสังหารลิบคเนคชต์และลูกเซมบวร์ก ถูกตัดสินโทษจำคุกสองปี หนึ่งในนั้นได้รับการปล่อยตัว ส่วนอีกคนหลบหนีไปต่างประเทศ นี่จะเป็นครั้งแรกๆ ในอีกหลายครั้งที่ศาลสถิตยุติธรรม อ่อนข้อให้แก่อาชญากรหัวเอียงขวา และเป็นสัญญาณจากอภิสิทธิ์ชนที่ ส่งไปถึงเหล่านายทหาร ให้กระทำการใดก็ได้ตามใจชอบเพื่อขัดแย้งขัดขาน สาธารณรัฐเกิดใหม่นี้

ในเดือนกุมภาพันธ์ ปี 1919 ฟรีดริช เอแบร์ต ชนะการเลือกตั้ง ประธานาธิบดี และฟิลิปป์ ไฮเดอมันน์ (Philipp Scheidemann) นักการเมือง SPD ขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เหล่านักการเมืองเปิดสภาผู้ แทนราษฎรขึ้นเป็นครั้งแรกในเมืองไวมาร์ เมืองเล็กๆ แห่งหนึ่งอันเป็นบ้าน เกิดของมหากวี โยฮันน์ วูล์ฟกัง ฟอน เกอเท (Johann Wolfgang von

⁶ “กะโหลกประดับป่า ดาราประดับเกียรติ เรือรบล่องแขน มงกุฏในวังดุม สวัสติ- กะบนหมวกเหล็ก ดำขาวแดงคาดหัว กองทัพแห่งแอธาร์ตต์คือนามแห่งเราผอง”

Goethe) และฟรีดริช ชิลเลอร์ (Friedrich Schiller) พวกเขาต้องการ
หลบหนีความวุ่นวายในเมืองหลวง และอาศัยความเคารพศรัทธาที่ชาว
เยอรมันมีต่อมหากวีทั้งสองอำนวยความสะดวกให้สาธารณรัฐเกิดใหม่ นี่จึงเป็น
สาเหตุให้อาณาจักรเยอรมนีใหม่มีอีกชื่อหนึ่งคือ สาธารณรัฐไวมาร์

เยอรมนีหลุดพ้นจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ กลายเป็น
ประเทศประชาธิปไตย แต่เหตุการณ์อันน่าจะเป็นวาระอันดี กลับถูกบด
เบียดความสำคัญลงด้วยเสียงปืนและกลิ่นคาวเลือด

แผลเป็นที่กลางหลัง

บาดแผลของวีรบุรุษผู้ถูกละทิ้ง

วีรบุรุษซิกฟรีดครองรักอย่างมีความสุขกับนางฟ้าตลกสวรรค์บริน-
ฮิลเดอ บณูเขาที่ล้อมรอบไปด้วยทะเลเพลิง แต่แล้ววันหนึ่งซิกฟรีดก็
ต้องการออกไปผจญภัยในโลกกว้าง หลังจากล่าลากรรยาสุดที่รัก เขาจึง
ถอดแหวนวิเศษมอบให้แก่นาง แหวนในตำนานวงนี้หลอมขึ้นมาจากขุม
ทองแห่งแม่น้ำไรน์ ผู้ใดสวมใส่มันจะมีอำนาจครองแผ่นดิน หากก็จะกลายเป็น
ที่ริษยา และต้องเผชิญหน้าแต่กับความอัปโชค

ในวังกิบิกฮุงส์ มหาตเล็กฮาเกนต้องการครอบครองแหวนวิเศษ
เขาเป่าหุราซากุนเธอร์ว่าบนปฐพีนี้ไม่มีใครเหมาะสมจะเป็นคู่ครองของ
พระองค์และพระชนิษฐาเท่ากับซิกฟรีดและบรินฮิลเดอ ฮาเกนล่อลวง
ซิกฟรีดเข้ามาในวัง หลอกให้กินยาเสน่ห์จนเขาหลงลืมภรรยาและตกหลุม
รักเจ้าหญิง ซิกฟรีดตกลงเป็นพี่น้องร่วมสาบานกับกุนเธอร์และสัญญาว่า
จะเอาตัวนางฟ้าตลกสวรรค์บรินฮิลเดอมาถวาย เขาเดินทางกลับไปยังภูเข
อัคคี ใช้เวทมนตร์ปลอมตนให้มีใบหน้าเหมือนกุนเธอร์ ฝ่าทะเลเพลิง

ขึ้นไปชมเหนาง ถอดแหวนวิเศษออก แล้วพาบรินิลเดอกลับไปวัง
กิบิกสูงส์

บรินิลเดอพบกับซิกฟรีด ตอนนี้เขากลายเป็นสามีของพระชนิษฐา
ราชาขุนธอร์ เมื่อเห็นแหวนวิเศษบนนิ้วชายหนุ่ม นางปะติดปะต่อเรื่อง
ราวได้ทั้งหมด ด้วยความเจ็บแค้นที่ถูกทรยศ บรินิลเดอจึงบอกฮาเกน
ว่ากลางหลังคือจุดอ่อนเดียวของชายหนุ่ม ฮาเกนให้ซิกฟรีดดื่มน้ำถอน
พิษยาเสน่ห์ เมื่อความทรงจำกลับคืนมาและตระหนักถึงความผิดพลาด
ของตัวเอง วีรบุรุษคร่ำครวญด้วยความโศกสลด ก่อนจะถูกฮาเกนแทง
มีดเข้ากลางหลัง ฮาเกนและกุนเธอร์พยายามแย่งชิงแหวนวิเศษจากศพ
ของซิกฟรีด และสุดท้ายต่อสู้กันเองจนเสียชีวิตทั้งคู่

เพื่อล้างอาถรรพ์แห่งแหวน บรินิลเดอได้จัดพิธีเผาศพให้ซิกฟรีด
อย่างสมเกียรติ ก่อนจะสวมแหวนและสละชีวิตโดยขี่ม้าเข้าไปในกอง
เพลิง ประกายไฟจากเมรุกระจายไปทั่ววังกิบิกสูงส์ และมอดไหม้ต่อไป
จนถึงสรวงสวรรค์

แหวนวิเศษแห่งนีเบลุงคือสัญลักษณ์ของความไร้รักที่มีแต่ผู้ไร้รัก
เท่านั้นจึงจะหลอมมันขึ้นมาได้ การมีอยู่ของแหวนมีแต่นำมาซึ่งสงคราม
และการเข่นฆ่าปล้นชิง ในตอนจบของอุปรากร *Götterdämmerung*
(สายัณห์แห่งเหล่าทวยเทพ) จตุรภาคแหวนวิเศษภาคอวสาน หลังจาก
เปลวเพลิงเผาผลาญทุกสิ่งบนปรูฟี กระแสน้ำแห่งไรน์ได้ท่วมทับเออลัน
และดูดกลืนขุมทองแห่งแม่น้ำกลับไปสู่ที่ที่มันควรอยู่ ขณะที่บนสรวงสวรรค์
มหาเทพโอดินนั่งอยู่บนบัลลังก์ท่ามกลางเปลวเพลิง รอคอยการสิ้นสุดยุค
สมัยของทวยเทพ และกำเนิดยุคใหม่ของมนุษยชาติ

Götterdämmerung มาจากคำว่า ‘Ragnarok’ ในภาษาออร์ส
หมายถึงสงครามครั้งสุดท้ายระหว่างเทพเจ้าก่อนจะถึงอรุณรุ่งแห่งมนุษย
ชาติ เมื่อบรินิลเดอบูชาความรัก สละชีพทำลายแหวนต้องสาป ยุคใหม่